

*Libra e sht e Enver Vendas
Cajinokastri*

Ju Shqipëtar' me vllazën jini tuj vra,
En' nj qint çeta jini shpërda. V. P.

BARBARITE GREKE NE SHQIPERI

PREJ

COSTA P. TOMORI LEUSA

JOURNAL PRESS,
FRAMINGHAM, MASS.
1917.

KUSHTON 35c

*Ju Shqipëtar' me vllazën jini tuj vra,
En' nj qint çeta jini shpërda. V. P.*

BARBARITE GREKE NE SHQIPERI

PREJ

COSTA P. TOMORI LEUSA

JOURNAL PRESS
FRAMINGHAM, MASS.
1917

KUSHTON 35c

DELEGATIT TE SHQIPETAREVE T'AMERIKES
MEHMET BE KONITZA
QE PERPIQET T'A SHPETONJE SHQIPERINE
NGA MJERIME TE NESERME
SI ATO TE KESAJ LIBRE
KETE VEPRE JA DEDIKONJ
NJE USHTAR I TIJ.

Një shkrepëtimë, pasta j natë,
O e Bukur Fluturakë.

Parethenje

Të Dashur Këndonjës:

Atdheu tonë, Shqipëria e dashur, rojtur 500 vjet në tirani, nënë bajonetën e Turqisë. Flamuri tonë i nderçim, dhe madhështor i cili kur rontej Mbreti tonë Skënder Beu dërmoj heshtat e Turqisë me 27 luftëra, më së fundi Turqia gjeti rastin ta propozojë, pas vdekjes të atit mbret trim dhe kalorës i cili mbrofti nderin e Shqipërisë gjër orën e fundit.

Dhe kështu që më 1400 më 1918 Shqipëria rojtë nënë zgjedhjen e Turqisë, e cila na ndroj të tëra zakonet tona. Na ndahu më dy part, Myslymanë dhe të Kërshterë, na futi më një armiqtësi të madhe midis të Kërshterëve dhe Myslymanëve. Myslymanët Shqipëtarë duke verbuar nga lavdija që ju dha Turqia, haruan atdhen'e tyre dhe punocën vetëm për adërin e Turqisë duke shtypur popullin i cili i dërmuar dhe i shkelur nga këta tiranë, ushtrënguan të kërkojnë një mprojtje të cilën nuk'a kurzybe ti ja japë Kleri Grek.

Kleri Grek duke përzierë fentë me kombësi, gjeti një rast të mirë, për të pagëzuar për së dyti Shqipëtarët duke dhënë emërin Grek, se kështu ka thënë Zoti Krisht. (Që ç' do orthodhoks është Grekë!) Pushtuan pra të Kërshterët me anën e këshave dhe të skollave.

Të Kërshterët Shqipëtarë, duke gjendur nga njera anë nënë bajonetën e Turqisë, dhe nga ana tjetër së vëllezërit e tyre të djeshmit. Myslymanët Shqipëtarë duke nvarur pallën e Sulltan Murati më

qafë, po tregontešin jo si Shqipëtarë, po si kur qenë vetë ata të ardhur prej Anadolli dhe zapësuan Shqipërinë duke quajtur të Krështerët Shqipëtarë si robër. Kështu pra edhe të Krështerët Shqipëtarë, duke gjëndur në mes të këtyre dy zjareve pushtuan verbërisht rasën e klerit Grek, dhe ç'do fjalë që deltej nga gojë e tyre që e bëri ndër këta.

Ç'do njeri pra kur heh një farë në dhe vate me shpresë, që ajo farë dotë mbijnë, do të ritet, dhe kur të arihet do të shihenjë pemët e saj.

Kështu pra këta farrë që mbull prej 5 shekujsh mbi kuris të Shqipëtarëve, sot ardhë koha për të korrur. Ferra azdi si kriza mbi kuris të Shqipëtarëve, dhe Shqipëtarët duke pandshur se kjo farë krisje një ditë doti nxirtej në lumtësi, po i shërbenin me ç'do farë mënyrë për të mos të hambur lumtësin'e tyre.

Më 1912 Shtetet e Ballkanit u bashkuan tok edhe deklaronas luftë kundra Turqisë, të cilën e dërruan.

Në këtë luftë, Shqipëria u shkel, prej Greqisë, Serbisë, dhe Malit' Zi. Përveç Vlorës dhe Beratit të cilat nuk'u shkelë.

Të dyja Imperatoritë fqinjë të Shqipërisë Austria me Italinë duk me patur interesat e tyre, kur panë se më shuma tok'e Shqipërisë u shkel prej Shteteve Ballkanit. Nuk' u mënuan po thirrë Ismail Qemalin dhe e këshilluan që të vintej në Vlorë dhe të deklaronetj Independencën e Shqipërisë.

Ismail Qemali pas këshillës që i dhanë u ngrit dhe vate në Vlorë më 7 të Vje. III të dhe deklaroj Independencën dhe ngriti Flamurin e Shqipërisë. Pastaj filloj dhe një Guvernë provizore që të Qeveriseshin ato vise të pa shkelura të Shqipë-

risë gjer sa t'i jepnin një funt qëshës Shqipëtare Fuqit'e mbëdha.

Kur u mbaroa lufta Ballkanike, Fuqit'e mbëdha bënë një Konferencë në London për fatin e viseve që u shkëlë prej shtetëve Ballkanit.

Djelmurija Shqipëtare të merguar nga atdheu, në Amerikë, Misër, Vllahë, Bullgari e gjetkë, duke me rojtur në atmosferë të paqme u përmëntë shumë shpejt nga gjymi i pa përmëndur që i këshvënë propaganda e huaj. Kupëtuam se ç'do njeri në këtë botë që krijoj Zoti ju dha dhe nga një gjybe, të cilën s'ka të drejtë njeri që ta ndallonjë. Këshiu pra edhe neve si një Komp nga ata më të vjetërit në Ballkan duhet të rojmë të lirë, me gjyben tonë të bukur ne atdhenë tonë të dashur, me zakonet tona të larta. Edhe për të fituar këtë, djemt e Shqipërisë që ronin lark atdheut po përpqeshin me gjithë fuqit'e tyre, me shoqëritë, me protestime në fuqit'e mbëdha, me telegrame në konferencë të Londrës ku ju luteshin që të mos na hiqnin më nonjë zgjedhje tjetër po të na jepnin lirinë tonë. Mundimet e gjithë Shqipëtarëve nacionalistë nuka ju vate kot se në këtë konferencë fuqit e mbëdha përfunduan që Shqipëria duhet të rojë e lirë, nënshkruan rojtjen e Shqipërisë si një shtet i ri në Ballkan me kufi që do të bisedoheshin prapë në këtë konferencë.

Gjithë kjo konferencë e cila vashdëj 5 muaj ndan kafirat e Shqipërisë të cilat janë këto, që nga Korça në masë të urave edhe deltej në anën e adriatikut në stillo. Përmbledhë këto qytete të Toskërisë. Korçën, Kolonjë, Leskovikum, Permetin Gino-kastrën, Delvinën, edhe Sarandën.

Për të ndarë vijat stratigjike, vendosë që të dërgojnë një Komision Internacional i cili me të mbaruar konferenca u nis për në Shqipëri. Guverna Greke kur mësoj që komisioni u nis për në Shqipëri për të ndarë vizat zuri nga dëshpëritë, dhe urdher që trupat vulnetare që kish fluar me pahir të marin armët edhe të sheshitain në për rugat e qytetit duke kënduar këngë Gërqiht, ç'do njeri që edlotej Gërqiht të mos të deltej jashtë po të rinin mbyllur gjer sa të shkotej komisioni. Në për rugat, në për portat e shtëpine kishin vënë nga një tabellë Frenqiht dhe Gërqiht ku thoshtej, bashkim me Greqinë ose vdekje. Po komisioni ardhri i pa të gjitha po s'a a vari torben. Bënë urdherin që kishin, ndanë vizat, edhe shkuan.

Pastaj ardhri çashtja e mbretit, cilin të dërgonin për fronin e shqipërisë. Dhëndurë për fronin e shqipërisë duall një duxinë, po fuqit' e mbëdha zgjedhë mbret për fronin e Shqipërisë prej eborit Gjerman, Prince Vilhelm de Weid, Prinsesha Sofia, dhe trashëgjimtar' i fronit të cilin e quajten Skender Be. Kështa pra mbret i Shqipërisë vuri Kurorën e Skender Beut, dhe u nis për në fron të Shqipërisë, që i u pregatit në Durës.

Gëzim që patnë Shqipëtarët e kulluar, nuku treqohet, bota ju dukej se që e tyre, derthnin lot gasmorë, dhe përthronin Zofia që i vlerësoj të shikojnë Shqipërinë e lirë, me mbret dhe mbretëreshë, dhe flamurin i propozuar prej 500 vjet të valontej ndë gjithë vizat e Shqipërisë.

Po ky gas nuku mbajti shumë kohë, kjo liri na u duk si një ëndër e mirrë që e shikon njeriu natën, dhe kur zgjohet në mëngjes hëdhërohet se i umbë të gjitha ato që pa natën e shkuan dhe është aji që që

më parë. Kështu pra e të dashur këndonjës liria jonë na erdhi si ëndër dhe ëndër me përfundim tragjik se Shqipëria në vënt që ti shijonjë pemet'e lirisë u bë kasapanë të fëmijës' saj!... Ç'do barr, ç'do lule, ç'do pyll, dhe ç'do mal u vaditë me gjak, prej grash, foshnja, dhe burra, që u masakruan prej armikut e Shqipërisë, prej Grekërve barbarë. Këtë libër që u jap sot Shqipëtareve, për shkruan mjerimet e Shqipërisë jugës, dhe shkakëtarët e këtyre mjerimeve janë këta.

(1. Fuqit'e mbëdha që kriuan një shtet me qëllim që të vdesë para se të lindet. Fuqit' e mbëdha po të donin me të vërtetë që të rontej shteti Shqipëtar do të bënin këto pillana. Shqipëtarët (shumica e Shqipërisë) si një komp i pa ditur, si një komp i ritur nënë bajonetën e Turqisë barbare, si një komp i ritur me propaganda të huaja që punonin, dhe punojnë vetëm për botë, dhe nuk kanë arë në atë shkallë që të jenë dhe ata një komp si çdo komp tjetër në këtë botë. Natyrisht po të lesh fatin e një shteti nëtr duart e këtyre që s'kanë njohur edhe veten e tyre, do të ç'katërohet. Fuqit e mbëdha pra dubej të dërgonin bashkë me organizatorët e xhandërmariës Shqipëtare dhe një ushtëri të vogël internacionale që të merrnin fren e qeverisë Shqipëtare për pak kohë gjer sa të regullonin pak shtetin. Pastaj t'i dorëzonin fren e qeverisë mbretit Shqipërisë. Po fuqit'e mbëdha jo vetëm nuk i bëjnë këto, po dhe ca prej tyre me anën e përfaqësuesëve që kishin dërguar në Shqipëri nuk lanë gjë pa përdorur që të përmbysin këtë shtet.

(2). Qeveria e Ismail Qemalit e cila në vënt që të përkujdesej për organizimin e një xhandërmarije, ose një trupi ushtëriak për sigurimin e shte-

tit Shqipëtar, u muar me qeshtjen e kondicionëveve historike të bankës e të tramvejeve.

(3). Tradhëtor' i Shqipërisë Esat Toptani, i cili kur se Shqipërija varri të lulëzontej, ky eflaet bëri një part kundra Shqipërisë dhe Mbretit. Dekllaroj luftë që të përmbysë Fronin e atdheut tij, të vriten vëlla me vëlla, edhe i të gjitha mjerimeve sa u bënë në Shqipëri.

(4). Shqipëtarëve të vetë qyajtur nacionalistë, agallarë dhe bejlerë, të cilët, kur se u bë Shqipëria shtet me vete, nuku aruan zakon' e Turqisë punuan vetëm për xhapin e tyre edhe shitën atdheut për një vezë të kuqe.

(5). Shqipëtarët Grekomanë të Shqipërisë jugës, po unë në këtë libër flas vetëm për Grekërit dhe për Shqipëtarët Grekomanë, me anën e kësoj libër nuku desha të shtonj armiqësinë midis Shqipëtarëve dhe Grekërve, se këto mjerime do t'u dukon si ëndëra, si përballa o të dashur këndonjës, po janë të vërteta edhe më të shumta se sa kam shkruar, se fati tim më hodhi atje, dhe ti shikonj me syt'e mija:edhe jam dëshmor, në këtë botë, edhe në atë jetë përpara Zotit.

Shqiptarë, edhe juve djemtë tanë brez pas brez kur të zini në gojë fjalën Grek mos harroni thërrjet, djegjet, dhe çnderimat.

Me nder,

KOSTA PAPPA TOMORI

Brockton, Mass, 1 Maj, 1917.

PROPAGANDAT TE USHTERISE GREKE NE SHQIPERI TE JUGES.

Shkuan 5 muaj që kur Ismail Qemali vate në Vlorë dhe deklaroi independencën të Shqipërisë, dhe ngriti Flamurin tonë kombëtar. Kjo ëndër që ushqenim na umbush; po s'na durohej pa parë dhe me sytë tona. Ky shkak pra na shtrëngoi bashkë me ca atdhetarë të lemë Amerikën dhe të vemi në Vlorë. Me 1 Gusht 1913 harrimisë në Vlorë. Para se të shkellim këmbët tona, dhen e atdheut tonë të dashur, ndjemë një mallëngjim. Vaporit qendroj dhe harriti kështu që të na mestej, dualism nga vaporit dhe rymë në kaikë, kaiken ezbukuruam me flamuret kombëtare që kishim me vakte, edhe pastaj morri edhe më afrohët skeles. Pa harritur në skele edhe më sytë dhe pamë kështjellën e Vlorës, ku ish ngritur flamuri tonë kombëtar, edhe era e adriatikut po i jepie valja të ndryshme. Këtu që të na u mbushnë me lot, se një zëh na tingëllonte ndër veshët tona me fjalët mirësiarhtë djemt e mij në folamë tuaj. Në mes të këti anthesisaxmi kënduam këngën Pranë Flamurit të Bashkuar. Dualism në skele dhe u drejtuan për në kështjellë për të vizituar Ismail Qemalë. Ismail Qemali na priti mërrë na pyeti nga vinim, dhe nga ç'vise të Shqipërisë qemë. I thamë vimë nga Amerika, edhe jemi nga Permeti dhe nga Korça, pas shumë fjalimesh Ismail Qemali na tha këto, që mos u dëshpëroni djem se për se shpejti dotë marrim lajmin gazmore që këto vise të Shqipërisë që gjenden sot nënë hien e armikut tonë do ti lenë nënë

hien e këti flamuri. Roftë Shqipëria roftë Ismail Qemali thirrëm. Pastaj u drejtuam për në qytet, vëmë për të qlodhur me një nga hotelet e këti qyteti. Qeveria me gjithë qe qe me një pa regullim nukë la dëshpëroj kur se Qeverisëj prej Shqipëtarësh. Duke shpresuar që duke shkuar koha dhe duke vënë regulli që këshu të arrihtej në atë shkallë që këndëronim.

Pas katër dit ardhë lajma gashmore që Konferenca e Londonit i dha funt kufivet Shqipërisë, dhe Korça, Kolonja, Leskoviku, Permeti, Gjinokastira, Tepelena, Delvina, Himarra dhe Saranda i mbetne Shqipërisë dhe Greqia u zotua që këto vise dot'i dorëzonjë me regull dhe zyrtarisht ndër duar të xhandarmarisë Shqipëtare. Kjo lajme gëzoj gjithë zemrat e Shqipëtarëve, dhe atë mbrëma, bëmë përgatitje për një demonstracion. Gjithë qyteti u shukurua me Flamurë dhe me drëta, gjithë populli u mbledh përpara gjykatores. Djemtë bëne një grup të veçantë, u vunë gjithë me sërë dhe ç'do djalë mbantej nga një qiri në dorë. Të dy djemtë ndëheqës mbanin nga një Flamur në dorë. U nisnë djemtë përpara dhe prapa po u vintej populli. Sheshitnë gjithë rugat e qytetit duke kënduar kënkë kombëtare. Qëndruam përpara Konsujve të Austrisë dhe të Italisë të cilët na mirëpritnë duke dalë në ballkon dhe duke thërrur roftë Shqipëria, dhe populli u përgjoej roftë Austria dhe Italia. Këshu mbaroj demonstracioni duke lënë një kujtim të pa arruar.

Zotimin që ju dha Greqia Fugjvet mbëdha na dha një kurajo që të lemë Vlorën dhe të vemi në Permet dhe atje të pritnim flamurin tonë dhe zyrtarët e Shqipërisë, po u gënjyem!

Më 15 Gusht lamë Vlorën dhe u nisnë për në

Permet, arsimë gjer në hani babajt. Këtu qira-
xhin na qëndroj dhe na tha, "ju lutem veshtroni
mirë se mos kini në një kartë Shqip ose Flamur se
një çikë më poshtë është ushtria Greke edhe çdo
udhëtar që shkon ndër duar të atyre e qëndrojnë dhe
e shikojnë, po ti gjejmë gjësendi e shpues në Kuman-
dari në Këlcurë i cili e lësh dhe e dërgon në Gjine-
kastrë.

Kur dëgijam këto fjale vështruam njeri tja-
terin se këjo qe e para shigjetë që na çpoj zëmërn.
U penduam që lamë Vlorën dhe ryrim ndër duar të
armikut për të vuajtur po qe von!... Inapëktuam
plaçkat tona dhe oqim ç'do gjë që mund të na hi-
tej në rezik dhe këshin u nisim si Krishti që vate në
Jerusalem me dashje për të vuajtur. Harimë të
karakolli i cili na qëndroj, na pyeti ç'nerës qemë
dhe nga vinim. Neve ju përgjeqim që jemi të Krësht-
erë nga Permeti, vimë nga Vlora, dhe vemi në
Permet. Për fat të mirë gjetim atje ca miq të cilët
na shpëtuan dhe na lanë të lirë. Muarmë, rugën e
Permeti që nga Kllura, gjer në Permet; u habit-
më kurë pamë se me ç'do 3 minuta hudhë shinin
tabella me këto shkrime Gerqisht dhe Frëngjisht
(Bashkim me Greqinë ose vdekje).

Harimë në Permet. Të nesërmen na vjen një
zhandarima në shtëpi dhe më dorëson një letër filimi
nga an'e Qeveritarit Grek. Në esën që më ftounin
vajta në gjykatore. Në gjykatore qemë zyrtarët
Grek edhe Komisioni Grekoman i Permetit të cilët
qemë këta: veqil i Dhespott Z. Spiridhon, Vasil Ste-
fan, Koço Bibi, edhe Qako Gerxhe. Hyra brënda u
dhashtë vafin, dhe ndënja. Mer fjalën qeveritari
dhe i thotë kryedivizionit Z. Mallama, ja na ardhni
dhe një mik i ri. Z. Mallama u egrësua dhe më thotë,

—nga je?—Nga Lausa, ju përgjegjia—Ku ke qënë?
 në Amerikë.—Kur ardhë, dhe nga ç'anë? Nga Vlora
 —Duket që je dhe ti nga Turko Albanonjtë.—Jo
 jam i Krishterë.—Po ç'djali propagandë u heq si
 magnit edhe punoni kundër neve që u kemi hapur
 sytë?—Kemi punuar që në kohë të Turqisë i thashë.
 —Po tani ç'djali kërkont?—S'kërkojmë gjisëndi,
 ju përgjegjia.—Qysh më thua s'kërkont gjisëndi?
 —Ch'janë këto? më nxori ca numura të gazetës
 Djelli, kur qenë botuar Protestimet dhe telegramet
 që u dërguan nga Shqipëtarët e Amerikës për në
 Konferencë të Londonit. Pastaj me nxjer një listë
 me emërat e më të shumëve Shqipëtarë të Amerikës
 edhe më pyet. —Nga këto emëra që janë këtu, a një
 nonjë? —Njëh shumë prej ta, ju përgjegjia.—Po
 tani ku gjenden këta njerëz? —Në Amerikë i lashë
 ju përgjegjia. —Jo, neve kemi lajme që shumë prej
 këta janë këtta rotull çeta bashkë me Turko-Alba-
 nua. —Nuku di gjë nga këto i thashë, unë në Ame-
 rikë i lashë. Pastaj mer fjalën Qeveritari dhe thotë:
 Këtyre duhet ta a ndajmë për sa që kanë punuar se
 tani e tutje do të binden të Qeveritja tonë. —Do të
 hiqni dorë nga kjo idhë? më thotë Mallama.—Po,
 i thashë. Chap në shtëpi më tha po vështro mirë me
 bënë mbi udhë e nënë udhë. Dëlla nga gjykatortja
 dhe vajta në shtëpi.

Të nesërmen vija kafaz i Mitropolisë dhe më
 dorëzon një letrë. E hap dhe leçit këto.

Zoti Costa Pappa:—

Pas vendimit të kryetarit edhe të Pleqve (të
 etninqis amins) mbrojtja nacionale!... nesër
 më orën 2. P. D. të urdhëroni në Mitropoli për një
 çështje me rëndësi. Kryetari Konom Spiridhon

Permet 14 Gusht 1913

Pas urdhërit letrës u drejtova për në Mitropoli. Në dhomën e Mitropolisë gjeta kryetarin me gjuthë pleqtë (të etnikës amina) u dhashë vafin dhe ndenja. Pas pak minuta mor fjalën kryetari dhe më thotë: Zoti Pappa e morrt një letrë që u çuan dhe me kafazin e mitropolisë? "E mora, prandaj ardhë." u përgjegjia. Shkaku i thirrjes tuaj këtu është kjo:

(I etnikës amina) ka dyshim tek ty se je shqipëtar se në Amerikë s'kini lënë gjë pa përdorur për të dhënë atdhenë ndër duart e Turqisë!.....

A do të im të bindur në këto që përfunduam? Ch' përfunduat ju përgjegjia?

(I etnikës amina) kërkoi ngaty (një grapton orkon) be të shkruar që dotë eqish dorë nga kjo idhe që ke patur. Jam i bindur që kurse ardhë këtu ju përgjegjia me tregon be' shkruar ku theshtëj këshu.

Unë i nënshkruari betohem mi emërin e Krishtit përpara (të etnikës amina) që sot pendohem, dhe heq dorë nga idhea që kam patur, dhe do të jem besnik (istin mëtera e ladhë) pas si e lëqita më thotë kryetari imi të bindur? dashur pa uashur jam i thashtë. Athere u ngrini të gjithë në këmbë. Kryetari e legiti me zë të lartë edhe unë dorën edjatht e mbanja mi Ungjill, dhe kur mbaroj nënshkuova. Kashtë pra dolla i lire nga mitropolia.

Më 16, Gusht 1913, mitropolia ndau që zëdhënje ku ftonte gjithë djemtë dhe burat të vërsëj 18-45, dita e mbledhjes që dita e Diel, në shesh të mitropolisë gjithë këshu bënë dhe në vëset e tjera që kish zaptuar ushtëria Greke. Pas urdhërit mitropolisë ditën e Diel u mbledhë gjithë në sheshin e mitropolisë. Suma kapërzhentej nga 800 Shqipt.

(i ethniqi amina) gjendej me një dëshpërim të math. Zun'e mbledheshin në mitropoli dit'e natë e mentoheshin ç'rugë të zinin. Përndasë më ç'do fshat bashkë me 6 kolla kartë të mbëdha, çdo kollë kartë shkruantej përslipër Gërgjisht dhe Françjisht (Lunion ou la mort) bashkim ose vdekje. Në këto 6 kolla kartë duhej të shkruanin emërat e të gjithëve sa gjendeshin atje dhe ata që gjendeshin në mërgjim dhe kur ki mbaronin ti dërgonin prapë në mitropoli. Si i mbloodhi këto mitropolia i dërgoj me të 6 Freqjt e mbëdha si dokument që vendi naku aksepton vendimin e tyre dhe jan gatë që të vdesin.

Më 15 të vjeshtës 1 u dhanë urdhër gjithë fshatërave që të diel më 16 të kësaj muaji të vinin të gjithë në Permet hurat me armë, gra djem dhe gjithë priftëriajtë. Gjith ky urdhër udha edhe në Gjino-kastrë, Delvinë, Tepelenë dhe Leskovic. Dit e Diel ardhni dhe njerëzia si mixat po mbledheshin në shesh të mitropolisë. Numur'i njerëzise kapërsentej nga të dy mijat, oficerët vunë vëlnetarët të gjithë me serë pas pak minuta duall nga mitropolia (i ethniqi amina) dhe gjithë priftërija. Priftërija hynë në Elshë dhe u veshnë me petkat e shënajta, duall jashtë dhe kryetar'i (ethniqi amina) dha urdhër që të drejtoheshim për në vend të shënuar i cili qe një shesh i math jashtë qytetit.

Pas urdhërit të gjithë me regull u nisen për në vend të shënuar. Harinë te vendi, atje ushtëria Greke kish rëthuar tërë sheshin në mes të sheshit qe një tryezë mbuluar me flamurin e Greqisë. Mbi tryezë qe Ungjilli shënjtë. Mesonjësit kishin radhitur djem'te shkollës me nga një flamur të Greqisë në dorë. Gjithë këshu dhe mesonjëset kishin sjehtë çapat e shkollës të mveshura me nga një bluzë të

Pas pak minuta dual nga mitropolla (sethniqi amina) Kryepollca dhe Kryedivizioni i ushtërisë Greke Z. Malama.

Del përpara Z. Malama dhe thote këto:

Djem (të miteras elladhes) një gas të math ndjenj kur shikonj se vrapuat të gjithë në thirjen tonë. Qëllim'i i thirjes është ky.

"Me hidrëm të math dot'u lajmëronj që fuqit' e mbëdha kanë ndër mënt që tu ndajnë nga gjëri (të mitros elladhof), dhe do tu japin ndër duar të barbarë-shqipëtarë, ku do t'u prishin fensë dot' u çuderojnë dhe dotë vuani me keq se në kohën e tiranisë turke, prandaj sot u thirëm që tu organizojmë për luftën e nesërme. Dot'u japim pra të gjithëve armë, dhe do të bëni gjimnastike tri herë në javë. Kështu pra të ini të gatitëshme për ditën e nesërme që të ini të zotë ta bëni ballë barbarëve Shqipëtarë, kur neve do të jemi të shtrënguar ta zbraxim këtë vent. Besimën e kemi të plotë në ndjenjat tuaj patriotike. Mos u dëshpëroni pra se neve nuku do tu lemë vetëm do të dalim nga porta, dhe do të ryjmë nga deriçka, do të jemi kurdoherë në kraun e djath-të tuaj." Pas fjalët këtij folë dhe të tjerë; pasi mbaruan fjalët zunë duartrekite të paseshura duke thirur. (enosia i thanatos) "bashkim ose vdekje." Pastaj të gjithë siç qenë u drejtuan për ne policianë dhe të gjithë me radhë shkruheshin dhe mernin nga një dyfek me 50 fishekë. Si muar armët u përndanë në për shtëpira. Kur vintej ora e gjimnastikës blinën kabanat dhe të gjithë mblihdeshin më një sheh jashtë qytetit, dhe bashkë me ushtërinë Greke ushtëroheshin 4 orë ditën.

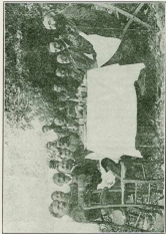
Më 1 të vjeshtës parë muar lajmen zyrtarisht, që këto vise Konferenca e Londonit ja la Shqipërisë.

kalter dhe nga një çapar të shkruar në gjokës me shkrime të arta bashkim ose vdekje. Pranë tryezës qendrore veqil mitropoliti me gjithë priftëriajtë dhe (i etninqi amina). Pas pak aritë dhe zyrtarët e Qeverisë Greke.

Zuri Dhoxollogia për mbretin'e Greqisë. Ushtëria e rregullshme bashkë me vulnetarët qindronin për nder arm. Pasi mbareuan Dhoxollogjinë veqil mitropoliti nisi një fjalë të gjatë. Po unë këndonjtëve do t'u them vetëm kupëtimitin e fjalës. Vëllezër tha, sot qfaq hëhhrimim tonë, se fuqit'e mbëdha Evropa e qytetëruar na dëmojnë neve që jemi fjesht Grekër!... dhe na japin ndër duar të barbarëve Shqipëtarë! Ndë qoftë pra se neve unjlm kryet tona ndër ata ta dini që feja tonë do të na prishet, gratë dhe motrat tona do të na ç'nderohen, dhe do të jemi robër për jetë! Fundi i fundit a do ti akceptojmë të gjitha këto të këqija? Jo them kurrë, se gjaku tonë grek! po lëviz në për rembat tona dhe cili do prej nesh do të vdesë me pushkë në dorë dhe kurrë nuku do ta akceptojmë që të hyjë barbarët Shqipëtarë në shtënat tonë Greke!"... Të gjithë bërtitën, "Jo, kurrë, duam bashkim ose vdekje!"

Atere sot në këtë protestim të sotme duhet të betohemi mb Ungjillin e shëntjës, që do të derdhim dhe pikën e gjakut të fundit dhe në duart e Shqipëtarëve nuku do të jepemi dhe në qoftë se nuku'i bëjmë ballë kënaq gjemë ahere dot'u vemë xjarë shtëpivet tona që kështu Shqipëtarët të gjejnë vetëm gjëmadha. Të gjithë bërtasin do ti djegim. Veqil mitropoliti thiri do të betohemi? Të gjithë u përgjegjë, betohemi. Që të gjithë u betuhan.

Pastaj morri fjalën qeveritari Grek, dhe për-hiron gjindjen për ndjenjat Greke, dhe u thotë, "Që

Ministri i Ushtrisë Epitit S. Dhulli Bashkë me misionerë e mbrojtjes
dhe Komandant i trupave Vulnetar të Përmetit Papa Gjergjia.

si do që të jetë (i mëltera Elias) nuku do t'i lere vetëm, po do ta jetë gjithënjë pas. Me të mbaruar fjalën Qeveritari, populli u përnda. (ethnolqi amina) u drejtuan për në telegrafanë ku telegrafishtë me të gjashtë fuqit'e mbëdha dëshirën e popullit që duan bashkim me Greqinë ose vdekje, dhe një tjetër telegram Mbretit Greqisë Konstandinit, që të mos ti lere ndër duar të Shqipëtarëve.

Shkuan tre muaj që po përpiqeshin të mjerët me protestime, me telegrame, me Delegatë në London, po më kot. Vendi është i Shqipërisë. Fuqit'e mbëdha i dhanë notën Greqisë që të zbraxë vendin e Shqipërisë dhe ta dorëzojë zyrtarisht në organizatorët e xhandërmarisë Shqipëtare të cilët u urdhëruan Ollandhezët.

Qellimin që të bënin kryengritje e kishin Grekomanët, dhe gjithënjë po bënin mbledhje për planin e kryengritjes, po qeveria greke sa po mori notën e fuqive mbëdha e bëri të njohur këtë notë në (ethnolqi amina) që pas urdhërit fuqive mbëdha shtrëngohem që ta zbrax vendin me regul, dhe tu a dorëzojë zyrtarisht. Përandaj juve do mos deklaroni dot kryengritjen gjersa ushtëria tonë është brënda; se po ta bëni tani, do të na bjerë nderi. Sa po që neve ta eqim ushtërinë, dota çpallni kryengritjen pas programit që do t'ju japim. Për të holla, për ushtëri, dhe për municione mos kini qeder se kemi neve.

Grekomanët u dëshpëruan pak se kishin ndër mënt ta deklaronin kryengritjen pa ikur ushtëria Greke.

Pas tri dit që kur se qeveria Greke ju tha këto grekomanëve, bashkë me qeverinë Greqe e ndryshuan këtë vendim, dhe vendosën që të mbanin një

mblledhje në Gjinokastrë.

Dita e mblledhjes që më 27 Jenarit dit'e Diel. Dhespoti Konices që kryetar'i mblledhjes; në këtë mblledhje dërguan delegatë këto qytete: Preveza, Iasina, Konica, Paramithia, Voshtina, Leskoviku, Kolonja, Korça Permeti, Tepelena, Gjinokastira, Himara, dhe Delvina, Permeti dërgoj këta delegatë; veqil Mitropolitin, Vasil Stefan, Isif Bensa, Lambro Donato, Qako Gerzhe. Kjo mblledhje mbajti dy javë Më 10 të shkurtit u këthyen nga Gjinokastira Veqil mitropolitit dhe Vasil Stefani dhe përhapnë vendimin e mblledhjes që kryengritja dotë deklarohet këto dit.

Më 4 të Shkurtit, qeveria greke dorëzoi zyrta-riisht Korçën dhe Frashërin, pastaj Kolonjën dhe më 10 të këti muaj dotë dorëzontej dhe Permetin. Kur ardhë ushtëria Greke nga Frashëri një zi e madhe mbuloj qytetin, këmbanat po tingëllonin për vdekje! Friftëria po jepnin emersin duke kallur frikë po-pullit që Shqipëtarët do të na prishin fenë. Pastaj hapnë një tjetër lajme që Shqipëtarët kur kyonë në Frashër vanë në kishë dhe thyhen gjithë korat e kishës. Kur digjoj populli këtë lajme u egërsuan më keq dhe zun'e thërsim kundër Konstandinit dhe Venizelos që i shiti ndër Shqipëtarët! Më 6 të shkurtit mitropolia ndau ca zëdhënje në gjithë fshatërat ku u theshtej këto: Sonte të mblidhi të gjithë në kishë dhe të bëni (Panihidhe) të fali të tërë natën dhe në mengjes të kungoni për herën e fundit! . . . se ardhë fundja tonë dhe e fesi. Kështu pra që të gjithë u mblohtë në për kishët e tyre dhe kunguan! . . .

Të shtunë mbërëma vjen një telegram nga Zo-grafua ku urdhërontej Permetin që të Diel në mëngjes të deklaroonin kryengritjen, dhe i këshillontej

që të mos dëshpërohen se do ta fitojnë. Kur mësuam këtë lajme një gaz i math mbuloj popullin dhe ushëtrinë Greke oficerët po pinin në për kafeanët dhe thrisnin (Zito i epanastasis). Të Diel pas kishë vendosnë që të deklaroun kryengritjen. U muar vesh me guvernën Greke dhe u dhanë zësh gjithë fshatërave që të Diel në mëngjes të vinin me armë në Përmet.

DEKLARATA E KRYENGRITJES

Mbledhja e Ipirotëve që u mbajt në Gjinokastrë, nën kryesinë e Dhespotit Konices, që përfundoj Kryengritjen, zgjodhi një guvernë provizore: Kryetar, Kristaq Zografon, dhe ministrinë luftës Z. Dhuli. Z. Dhuli që një oficer Grek, i cili gjoja nuku digjej këshilat e guvernës ti po u bë kaçak, dhe u bashkua me Zografon. Kryeqytet bëntë Gjinokastrën, arkë Athinën dhe municionet vënin nga Fjorqeqati e çila që qëndra e ushtërisë Greke.

Zografua është Shqipëtar i lindur në Qesarat të Gjinokastrës, është shumë pasur dhe ditën që e zgjodhë Kryetarin e guvernës Autonome, Zografua dhuroj (dhia ton agona) tridhjet'e dy mijë lira. Të lumtë or tradhëtor! Grekun që e do shumë ky kafshë shkaku është ky: Greku si dinak i ka krehur bishtin, i ka dhënë punëra në qeveri të Athinës, dhe me këto dinakëri e bëntë Zografon fjeshtë Grek. Zografua kur ardhë koha që Shqipëria mëma etij dërmoj zinxhirat e tiranis prej pesëqint vjet robëria, hapi krahët e saj të lira që të poshtontej famijen e saj, po u gënjeve e mjera Shqipëri! se këta djem që u ritnë nga gjiri yt tu bëntë si alë në ayt. Këta djem muar zinxhirat me të forta nga të parat, që të të lithnin për jetë. Po pse mor Zografo u bëre tradhëtor i mëmës tënde dhe nxive emërin t'ant në historin e Shqipërisë? që djemt e Shqipërisë kur do të zënë emërin t'ant në gojë do të dridhen dhe do të të mallkojnë me fjalë më të poshtëra që janë në botë.

Të Shtunën mbrëma ardhë nga Gjinokastrë në Përmet një oficer Grek i quajtur Joanidhi, mveshur

me petka politike. Sa po ardhni mbledhë (tin ethniquin amina) dhe u shtroj programin e kryengritjes. Më orën 8. p. d. u nis nga Përmeti me ca ushtarë Grekër dhe vate mbledhë djemt' e këtyre fshatërave: Malë-shovë, Brezhan, Argova, dhe Buhal. Të gjithë këta djem me armë të Diel në mëngjes rethuan Përmetin me flamurin e Autonomisë e cila kish ngjyrë të kaltër me një shqiponjë me dy krerë, dhe e ngritën në Bolëngë. Bolënga është së kala mbi Përmet.

Atë mëngjes njerëzia po mblihdeshin në kishë të Mitropolisë që qubet Shën Kollit. Të gjithë ata që qenë me armë, rethuan kishën; në kishë mbrënda hynë ata që s'kishin armë, priftërinj gra pleq djem dhe vajëza. Priftërinjtë u mveshnë me petkat e shënjtja, dhe zunë lavderimin për mbrerë e Greqisë. Si u mbarua lavdërimi, Veqil mitropolitit, del në der' e bakur me një kryq në dorë, dhe thote, "Vëllezër mbledhje e sotme këtu në kishë është mbledhje vajtimi. Këtë kryq të cilën kemi kaqë shekuj që po e mprojmë sot me dashjen e fuqive të mbështa po na e hedhin poshtë, po na e ç'nderojnë duke dhënë ndër duart e Shqipëtarëve barbare!

Në këtë mbledhje të vajtishim dua ty pyes për herën e fundit, cilën nga të dyja dotë zgjithmë, vdekjen apo rojtjen? të gjithë thirë rojtjen! ahere në duam të rojmë me nder, në duam që të mos ç'nderohen femija jonë, në duam që këtë kryq që e kemi mbajtur gjër më sot me nder, dhe i cili na ka shpëtuar nga shumë rëzike nga duart' e Turkut, dhe të cilën do ta kemi mbrojtës kur do herë, duhet të marim armët ndër duar, dhe të mos të jepemi ndër duart e barbarëve!...

Mos u dëshpëroni se Krishti është me na. Të gjithë thirë, dotë vdesim me armë ndër duar dhe

nder Shqipëtarët nuku jepemi."

Ahëra sot është ditë e Kryengritjes, sot deklarojmë Autonominë viseverë që u gjykuan nga fuqitë pa mëshirëshmëti dhe ja dhanë Shqipërisë!....

Rofitë flamur'i Autonomisë!

Dhe naçeri flamurin e Autonomisë që e kishin ngritur në tribunë të shënjtë.

Të gjithë thirrë, "roftë!"

Veçil mitropolitit që nga viset e Shqipërisë nga fshati Hlomo kaza Gjinokastrë.

Sa veçil'i besë, sa veçil i Krishtit, ashtu të thotë Krishti or jedhe? mar Kryqin dhe deklaro kryengritje brënda në Kishë! vrasje, therje, ç'ndërrime grash, e mëjërë të liga të tjera. Mjerë popull'i paditur që i iqui së arinë me allkë ndër undë, dhe se kanë kupëtuar edhe që tsa rëmbenjë atë kryq që mbani në dorë dhe tu shtyenj pas kokë, se atë kryq që mbani ju, nuku është i Krishtit po i shejtanit. Gjer kur or popull i ngratë do të përmendi nga ky gjymë i thellë? dhe të shpetoni nga këta korba që u kanë lpaotitur, dhe zdini seç bëni, dhe ju bënë veçla për të mbaruar dëshirat e tyre djallezore.

Pa mejtouni, për cilin'i muart ato armë ndër duar? Kundër kujt? Kundra mëmës tuaj, kundra atdheut dashur, kundra Shqipërisë!. Zgjojeni sa më shpejt, pendojeni për vrasjen e mëmës tuaj, se ini yu shkakëtarët; pendojeni se mallëkim'i mëmës tuaj do ta zërrë. Buzë tuaj nuku do ta qeshnjë, ndërgjegjja tuaj nuku do tu lërë të qetë hijë e mëmës tuaj do tu ç'faqet kur do herë kudo që të ini, nga do që të vini e ç'veshur, me lot ndër sy, dhe do tu thotë përse ju djemt e mi me katandistë në këtë shkallë? Nuku jam nënja tuaj? ajdeni prapë në gjit'lm, se jam nënja tuaj, ini djemt e mi prapë u

dua me dhëmbet për ju se u kam ritur.

Cila zemër do të jetë ajo kur do të mësonjë ngjarjet e Shqipërisë dhe shkakëtarët e mjerësive të jenë vetë Shqipëtarët e të mos copëtohet? Besoj që dhe armiqtë tanë do të dërdhin në një lot meshirë.

A, or fat ynë! A o Zoti! kur e dënje që neve Shqipëtarët do ta nzinim historinë përse të na azir-
nje fare në botë? e nuku na linje në herësinë Plutoniane.....

Fas si mbaroj fjalën veqil dhespoti muar fjalën këta zotërinj: Llambro Dhonato, Pappa Vasil, Vasil Dhaskali, Mihallaq Kriqo. Subjekti i tyre që gjithë ay Veqil Mitropolitit. Ne të mbaruar fjalët, të gjithë dual jashtë, me flamurin e Autonomisë.

Qeveria Greke e cila e dintej sëç do të ngjistej, kish dërguar policien, me ushtarë të regullshme sfungjitarë, dhe kishën zënë portat e kishës, që të mos ti linin gjoja të dilnin Kryengritësit.

Kryengritësit pasi u vunë me radhë nga katër e nga katër, në krye qindroj veqil mitropolitit, dhe u sulë që të dilnin jashtë nga porta. Polica Grek ju thotë, qindroni. Ata qindruan, polica pyet veqilë ku vini? Veqili ju përgjeh, puna tonë është se ku vemi. Polica u thotë, kemi urdhër nga qeveria e Athinës që të mos të bëni në një lëvizje të tillë, po të përndahni. Veqili kthehet nga populli dhe u thotë, vëllezër polica na urdhëron që të përndahemi, ju ç'thoni? Të gjithë me një zë thirrë, vdesim këtu dhe nuku përndahemi, po përpara! përpara! Zan'e po shtytnin njeri tjetrin polica me ushtarët dhe me qeveritarë po mundoheshin të varfërit që ti ndalleshin po nuku muntën! se kryengritësit u dhanë nga një të shtymë dhe i hodhë mu në vije ku shkontej

ujët. Unë që ndodhesha atje më ardhni keq se u vranë të mjerët!.....

Po or dinakë me këto djallëzi doni ti mbuloni dinakëritë tua? a mbuloheni kurrë qejtë më plaf? Kurrë! Ju po të donit me të vërtetë ta ndallonit kryengritjen jo me sfungji të vinit po me nga një shufre në dorë. Popull'i mjerë nukë tundej nga vendi, po ju i ngrit or barbare, ju me pahër.

Kështu pra kryengritësit duall faqë bardhë se poshtëruan qeverinë Greke. Zyrtarët e qeverisë Greke si e panë pisk, nga kryengritësit u përndanë. Kryengritësit duall jashtë u mbledhë dhe të tjerët që kishin rrethuar qytetin u bashkuan të gjithë tok, dhe zunë të sheshitnin rugat e qytetit duke kënduar këngë Gërqisht (mavr'i nikta sta vuna!) dhe duke thirrur poshtë Shqipëria.....

Grekërit i shikonin këto gjëra për së largu dhe u gëzonej shpirti, se u vunë frenë kafsheve dhe po i lonin si të donin.

Pa si mbaruan së sheshituri u mbledhë prapë në mitropoli dhe ngrinë flamurin e Autonomisë, se në gjykatore ishte zyrtarisht flamuri Grekë, dhe nuk'ju heptej dorë Grekëve që ta ngrenin në gjykatore, se abere dukej faqexa bashkim'i Greqisë me kryengritësit.

Me të mbaruar kjo komedi, veqil mitropollti ju tha kryengritësve që të përndahen dhe me të nesërmen të mbledheshin prapë në mitropoli. Si u përndanë kryengritësit u mbledhë në mitropoli (etëndiqi amina) në këtë mbledhje mori pjesë dhe qeveritari Grek Z. Dashe. Qillimi i kësaj mbledhje që për të zgjedhur një guvernë Autonome dhe u zgjedhë këta: Qeveritar veqil Dhespoti! sekretar Dhamë Prtheni, arkëtar, Qako Gerzhe, polico, Mi-

halaq Kriqë, sekretar i policisë Ili Apostollë, gjithë këshiu u zgjedhë dhe kujdestarë të ngrënjeve këta: Kryetar Mantso Nana, sekretar, Lips Hristidhi; ndihmës, Dhjonis Jani dhe Ngeli Sofroni. Gjithë këshiu u zgjedhë dhe nga viset e tjera, Gjinokastrë, Delvinë, Tepelenë, dhe Leskovik, se Korça ato dët u dha zyrtarisht ndër Shqipëtarët dhe nuku aritës të bënin Kryengritjen. Kryetarët e ushtrive më të gjitha viset qënë këta:

Gjinokastre.....Koloneli Grek Dhuli
 Delvinë.....Oficeri Grek Joanidhi
 Fiermet.....Koloneli Grek Mavroidhi
 Tepelenë.....Koloneli Grek Zirra
 Leskovik.....Koloneli Grek Leondokanaki

Të Diel mbrëmë 15 Shkurt 1914 ardhë një telegram nga Janina guvernës Autonome ku ju thoshtej që të Hënë të pritni 500 ushtarë Grekër (lipotakte) me 10 oficerë.

Të Hënë pas urdherit veqllit gjithë kryengritësit u mbledhë në mitropollë. Polica i regjistroj të gjithë me radhë në Protokoll si mbaroj se regjistruar dollë veqlli qëndroj në mes të kryengritësve dhe u thotë; zer'i atdheut (i mitir Ellas) u thiri dhe ju s'vonnat në thirjen e saj, po rëmbyhet armët dhe u mblohtë reth flamurit.

Po u kishillonj që të mos dëshpëroji se s'jemi vetëm, nënën tonë Elladhën e kemi në kra të djathtë, dua të jini trima të pa trëmbur, dhe të mpreni atdhenë nga çdo rëzik që ti vinjë, që sot e tutje të jini të bindur në oficerët tuaj të cilët dotë na vinë sot.

Pas këtyre fjalëve ju thotë: "Tanë përgatituni të dalim jashtë qytetit të presim vulnetarët duhet t' i ndërtojme se këta po bëhen thërorë për vendin tonë." U radhësë të gjithë dhe dual jashtë në për

rugat Kendonin këngë Gërqiht; si duall jashtë qrtetit qëndruan dhe ndënjnë gjër sa të vijnë vulnetarët.

Pas një orë arinë vulnetarët. Kur u afruan afër u ndreqnë të gjithë me radhë, pas urdherit veqil-it dhe zunë të kendonin marshin e Elladhës. Si mburuan marshin Mihallaq Kriqë thiri (Zëto ta palikaria t'u panellin) pastaj mori fjalën veqill ku ju tha miresardhjen. Pas fjalës veqillit mori fjalën Kocifaqi oficeri Grek që ardhë me vulnetarët, i cili tha që mos u treqni se nuku do tu lëmë të vuani, dotë derdhim dhe piken e gjakut të fundit dhe nuku do t'u lëmë të bini ndër duart të barbarëve! Duartrokite buxhitë, me fjalët rofte mbreti ynë Kostandini.

U gëzuan or kafshë që ju ardhë vëllezërit për ndihmë, se keta u shëretuan shtëpëtë tuaj, këta u çnderuan gratis, këta ju therrë femajën tuaj, keta ju bënë të gjithë të ligat që janë në botë. Besoni që tani dotë jini penduar po ashte von!

Ketu do tu them çilët qenë këta vulnetarë. Oficeri Grek, Jani Koçifaqi nga Narta, Psaroj, një katil nga viset'e tjera të Greqisë. Oficerët të mveshur me pekat e Qeverisë vetëm nga shapka kishin hequr koronën, petkat e ushtarëve qenë gjithë të qeverisë dhe në kokë kishin Edhur nga një shami të zezë. U radhosnë të gjithë dhe u nisnë për në mitropoli. Polica u përkujdes për vënd që të çlodheshin vulnetarët, i përndau të gjithë në për shtëpëra nga 4 nga 5 ju ndanë dhe të ngrëna. Atë ditë vjën një telëgram nga Dhespoti Komçës ku thoshtej që pritni 1500 shpirt. Këta ardhë në Gjinekastrë dhe u për ndanë kesisej.

500 qilat Shpirt Gjiritillinj vanë në Leskoviq në në kryesinë e kapedan Flogagaqit gjithë nga Gjiriti, 500 ardhë në Përmet nënë kryesinë e një prifti katil nga Suli i quajtur Papa Jani, dhe dy kapedanë të tjerë të quajtur Kollovo nga Eotira, dhe Jorgjallqi nga Filipadha, edhe 900 Shpirt vanë në Gjinekastrë nënë kryesinë e oficerit Grek Z. Papula i lundur në Himarë. Në Përmet na ardhë dhe shumë kapedanë të tjerë një katil i quajtur Kosta Bëcceri, për këtë katil guvernua Greke 7eptej 15,000 franga aje që ti shpinteje kokën e tij; Kapedan Niko nga Suli, Kapedan Aristidhi nga Janina, na mbledhë në Shqipëri të gjithë Katilet e Greqise që të shpëtonin Kafsheti.....

Topat e guvernës Greke e kishin qendrën në Këlcyrë në në kryesinë e papa Georgjiut ky zot u murar vesh me guvernën autonome, dhe e lajmeroj që llogotaktis me gjithë topa tjtërën ditë na ardhë me një paradë me gëthe topa. Më të nesërmen bënë një mbledhje oficeret me gjithë Kapedanët ku biseduan ku të zinin kufinë Autonome, dhe vendosën këto Kufi.

Qarku i Përmetit, zuri Brezhanin, Kosinën, Mokriçën, Hotovën, Lupçkën, gjer në ur' e Katiut Gjinekastra, Delvina, dhe Tepelena së bashku zunë në Kodrë, në Piqar, dhe bashkoheshin gjer në Himarë. Leskoviku zuri Gërmenjin, Arëzin, Barmashin, dhe bashkoheshin me kryengritesit e Përmetit në ur' e Katiut.

Të tre topat e këlcyrës i ndanë kështu, një top në Brezhan nënë kumandën e Mavrojndhiut, një në lupçkë, në në kumandën e Papa Georgjiut, dhe një në Kosinë nënë kumandën e Kapedan Tromarës.

Kapedanët u ndanë Kesisoj!

Në Brezhan Kapdan Chuli nga Malëshova. Në
kosinë 4 Kapedanë Kapedan Papa Jani, Kollovoj,
Psaroj, dhe Fjorgjiolaqi. Në mokricë; Kapedan Man-
oll nga Gjirinë, në Hotovë, Kapedan Niko, në Lup-
çkë. Kapedan Bubuna nga Buhali, Kapedan Qiro
Chobani. Në Ogrën Kapedan Zervua të githë këta
katilë zunë këto kufi që thamë më sipër.

Papa Gjergjiu Komandar i përgjithëshme të trupave Valnetarë Përmetit. Në mes të Kryetarëve të tjerë.

Një top i ushtërisë Greke në duar të kryengritësve Epirotë. Papa Gjergjiu përpara tij.

PABESIA E USHTERISE GREKE.

Më fshatin odriçan dy ore nga Permeti qeveria Greke kish lënë 300 ushtarë dhe dy oficerë për të ruajtur kufinë. Pas vendimit Konferencës Leondonit, Qeveria Greke u zotua për këto vise që ti dorëzontej zyrtarisht në xhandermaria Shqipëtarë, dhe dorezoi këto vise, Koryën, Kekoçjen, dhe Frasherin, i ardhni radha Odriçanit, lajmëroj pra kumandarin e këtij trupi që ta dorëzonjë këte fshat ndër Shqipëtarët. Oficeri kur mori këtë lajme, u ngrit e ardhni në Permet dhe lajmëroj Mitropolinë për dorëzimin e Odriçanit. Mitropolla kur mësoj këtë lajme, atë çast thiri pleqesin'e fshatit, dhe ju tha vendimin e qeverisë Greke. Pleqesia e pyetën që ç'të bëjnë. Veçil Mitropoliti ju thotë që të ngrihni të gjithë me famijë dhe të vini këtu në Permet, se po të rini do të vuani nga Shqipëtarët, sa për vënt do ta leshojmë shtëpira këtu në Permet. Kur mësuam këtë lajme pleqesia u hidhruan po s' bënin dot ndryshe. Shkuan të hidhruan në fshat, ku lajmëruan famijën të gjitha këto. Grat' e fshatit kur mësuam xun' e ulërinin se do të lënin mallë dhe shtëpitë të shkreta, po të rinin kishin frike nga mitropolla, se po të rinin do u thosh që inë Shqipëtarë dhe dotë lajmërontej ushterinë Greke që ti përvelonjë duke mos dashur lanë shtëpitë dhe mallë dhe ardhni në Permet, ku i përndanë në për shtëpira.

Si u zbras i tërë fshati, oficeri Grek vate dhe u muar vesh me Kapedan Psaronë i cili mësohej në Kocinë, i tha për dorëzimin e Odriçanit, i thotë pra që është një rast i mirë për të vrane Xhandermarinë shqipëtarë, të vini të shtë pasinë që do ta i tregonj

unë. Mori Pazarone me 30 anđarë dhe i shpje në Qafë të Borogës, përposh që ruga që d'otë shkonin Shqipëtarët. Si mbarej këta i pabesi oficeri vate në Qafë të Kreshovës që të këmbenin kartrat me oficerët Shqipëtarë. Si i këmbyen, Greku ardhi në Odrigan, mori ushterinë dhe ardhi në Permët.

Oficeri Shqipëtar mori 17 xhandërmanj dhe i çkajdesur u nis për në Odrigan, kur haritnë në vend' i pashtë të pabesit Grekër ju dhanë një patare dhe i lanë në vënd, pastaj zbritnë përposh i kërkuan në për xhepe u gjetnë 50 napoleona u muar robot kepoct; dhe hodhë kufomat në përrua dhe shkuan prapë në Kosinë.

Kur mësoj qeverija Shqipëtare këtë vrasje me pabesi u protestua të guverna Greke, po guverna Greke ju përgjiej që skam seç te bënj vëndi ka bërë kryengritje kunder jush.

Pastaj qeveria Shqipëtare dërgoj 50 xhandërmanj të tjerë në Odrigan. Kur vanë në Odrigan gjetsnë fshatin të shkretë vetëm palat dhe macet kishin mbetur. Oficeri Shqipëtar si pa fshatin të shkretë vulosi të gjitha shtëpitë që të mos trazohesha plaçkat që kishin lënë Odriqallinjte, pastaj zunë kufi në Borogë dhe në Lipostivan.

MASAKRAT E PARA TE GREKERVE

Një gjysmë ore lark Kosinës ku qe kufija Autonome janë dy fshatëra Paçomiti dhe Kuçari. Ndënjësit qenë myslymanë. Këto dy fshatëra me qënë që qenë afër kufisë Autonome, anđarët vinin gjithënjë dhe i keshilluan që po të kupetocnin nonjë lëvizje prej shqipëtarëve të lajmerocin anđarët, se

ndryshe janë të humbur! Egërsirat domën shkak që ti prishnin këto fshatëra. Nuku shkoj shumë kohë po një javë që treguan barbarit e tyre.

Më 25 të Shkurtit dit e Hene në mëngjes andarët hodhë ca patate gjoja panë ca Shqipëtarë që rynë në Facomit. Pas patarevet u sulë të gjithë në lëto dy fshatëra, dhe mbloodhe të gjithë burat sa qenë dhe i shpunë në Kosinë dhe i mbyllë me një katun; u këthyen prapë katilet në këto fshatëra, femija që kishin mbetur në fshat u therë; pasta; u sullnë nëpër shtëpi për të plaçkitur. Më parë bagetinë, 1500 krenë dhën e dhë, dhe 100 krenë lopë, pasta; u vunë zjarë shtëpëve i përceluan i bënë hi. Si mbaruan këto katilet u këthyen në Kosinë. Nxuar burrat që kishin mbyllur dhe i shpunë me një përue të fshatit ku i lamerisnë më thika, cave u prenë hundë, veshë, këmbë, duar të mjarët e dhanë shpirtin më lamerira që edhe Neroni të që nukë doti mundonte; kështoj. Numuri i tyre që 75 vëta si dhanë shpirtin i lanë në atë Përue të zbuluar. Korbet dhe qentë u hengrë mishrat e tyre. Kur bënë këto tharje dhe djegje andarët ushteri e regulshme e Greqisë gjendej në Këlcyra dhe në Përmet.

Guverna Greke kur pa se kryengritësit i zunë barbarite, para se të ikënjë ushteri e regulshme, dhe po ta linte; akoma do të dukej faqena që që ajo vetë që i bënë këto, s' mëno; po urdheroj ushterinë të ikënj nga viset që ja dhanë Shqipërisë. Ushteria sa po mori urdhërin u ngritën, ikën nga Këlcyra, nga Leskoviku, nga Tepelena, dhe nga Saranda, kështu pra guverna Greke i la këto vise ndër duar të egërsirave, të katillëve, që na i dërgoj vetë.

Më të ikur ushteria e regulshme nga Këlcyra, kryengritësit që qëndeshin në Brezhan nuku mën-

uan po u hodhe nga ur' e Meço Hysos, dhe i vanë Këlcyrës. Si uqërit u sulë në për shtëpira, dhe cili pati fatin e ndënj, u ther si berri, masakruan, gra foshnja dhe ca burra. Gumezhintej grak' e Këlcyres nga blegerimat dhe nga ulerimat. Pasi mbaruan masakrat, plaçkuan shtëpëtë, muar gjën e gjalle që gjetas, dhe pastaj ju vanë xjare shtëpëve; tym dhe flakë shikonja, si shkretuan Këlcyrën u sulë këtyre fshatrave që qanë afër Këlcyrës, Katundish-te, Beduqas, Fratar, dhe varibop, pun' e tyre s' qe gje tjetër përveç se xjar dhe hekur! Nje grua nga Fratari që të shpëtonte jetën e saj mori foshnjën që kish dhe mori pyllë, një Grek i quajtur Karaxha e pa që po ikte u sul që ta zintej, i thiri të qindronjë po gruaja i shtrengoj këmbet ca më shumë, si pa egër-sira që do të dërsinte pa ta zinte e kish më kollaj që ta vrinte, i shtyri me pushkë, dhe e plagosi te mjerën grua në këmbë, gruaja, sa po u plagos ra përdhe me gjithë foshnjën pas pak minuta egërsira ariti. E gjora qantej dhe po shtrengonte foshnjën në krahuar, greku zuri ti rëmbenjë foshnjën nga duart, gruaja nuk' e lëshoj, dhe i lutej egër-sirës që në ka njet të na theq, themë mua përpara pastaj foshnjën; aman në ke Perëndi, në beson Krisht, nukë munt ta shoh foshnjën të therur, po egërsira i zgardulloj sytë dhe ncbori kamën që kul-lontej gjak. Gruaja sapa pa thakën i ra zali Greku i rëmbu foshnjën nga duart, gruaja ulëriti, aji plasi foshnjën përdhe dhe zuri pas zakonit që kanë grek-ërit ta ç'nderonjë

Shqipëtarja me gjithë që gjendej në buzën e varit, kur pa se Greku donte ta ç'ndronjë, për të cilën Shqipëtarit e ka me të lartër nga ç'do gje tjetër ne botë, i thotë aman vramë më mirë, e mos ma bën

këtë, nuku dua të rronj e ç'nderuar, dua të vdes më nder së kur vdes më nder, vdes e gëzuar. E mjarë shqipëtarë kërkove mëshirë nga të pa meshirçimit. Greku e turperoj më pahir dhe të plagosur!.....

Si mbaroj deshirën Greku, gruaja i thotë e mbushë deshirën, tani nje gjë të lutem, të më japç nje plumb që të vdes, nuku dua të rronj më në botë, vetëm të lutem falli jetën kësoj feshnjë të pafajshime. Po Greku u jep nga një thikë gruas dhe feshnjës dhe i la në vënt. Keshtu mbaroj nësja e tragjikave. Kryengritësit u mbledhë prapë ndër kafirat e para, ditën tjetër kapedanët e katyre çetave ardhë në Përmet ku u pritën me nje nder të math për trimëritë që bënë!..... Veçil dhe spoti ju shtrëngoç dorën dhe ju tha, ju përhironj se me të vertetë jini trima dhe me trimërinë tuaj nderoni (ton Elinismon).

Sa për mundës pa fjalë dotë jemi, këtë e dimë se Perëndija (tonelimon) bekon armët e Grekëve dhe kështu dotë jeni kurdoherë mundës.

Kapedanët kur panë që sa më shumë katil-lake të bënin, aq më shumë dotë nderoheshin, atë mbrëma u lëshuan në për myslymanët e qytetit, për të rjepur, u lërima, dhe blegërima digjohëshin nga mëhalla e myslymanëve, kërkonin mëshirë, po nga kush? i vanë baba Xhemalit në Teqe së e ranë mëre i muar dhe 50 lira, pastaj i vanë e slam efendiut dhe i muar dhe 50 lira, pastaj i vanë e Islam efendiut dhe i behëshin me dijen të mitropolitit. Veçil mitropolit së nje katil dhe gjakpirës, e kish ujdier me katillin oficer Grek Kocifaqia dhe i ndanin ato që rëmbenin andarët në për myslymanët. Myslymanët vanë në mitropoli të qabeshin, po në kush të qabeshin? Kur ay që vete dora nga të parët e katillëve.

Po prapë i ngushullonteç Mitropolia dhe ju thosh

që të mos dëshpërohen se do ta vëme tërë fagine tonë që të mos të ngjassë gjësendi këtu e tutje. Po në vënt që ti pushontej të ligat natën, pastaj zun'e beheshin dhe ditën. Më të nesërmet një katil i quajtur Petro nga Narta me tre shokë të tjerë vanë në shtëpi të Sali Beut, një plak i nderçim, si e ropse mire ditën me drekë i dhanë 10 thika dhe e lanë në vënt munte pragu i portes, dhe shkuan. Kur mësoj policia këtë doli që ti ndiqtej gjeja po smundi dot ti zërë. Me pak fjalë i bënë myslymanet që s'kuxhonin të delnin nga dera.

HIROISMA E NJE SHQIPETARKE

Në fshati Ogren ku kish qendrën kapedan Zërvua ke dhe ndënjës Myslymanë. Më këtë fsha, një myslyman i quajtur Ali kish nje çupë të bukur në vërë 17 vjet. Katili Grek i quajtur Zaharaq i pritej rastin për të ç'ndëruar këtë vajzë. Një ditë mori dy shokë të tij dhe i vate drog në shtëpi më qellim që të mbaronte dëshirën e tij, vajza kur pa hyrjen e këtyre katilëve e kupëtoj qellimin e tyre. Nuku mësoj po vendi te dalë jashtë nga një deriçk'e shtëpisë duke ulëritur, katilët kur panë që çupa u lku duall dhe këta që ta ndjekin çupën. Fshati doli i tërë jashtë dhe shikonin me duar kryq këtë skene. Në fund të fshatit është një shkëmb i larter, edhe përposh shtrihet një lum' i vogel. Chupa pra arriti dhe ipi në maj te këti shkëmbi, dhe kur ju afroan Katilët këthënet nga ata dhe ju thotë, qëndroni or barbarë, se shqipëtarke vdes dhe nuku ç'nderohet, më mir të vdes me nder, se sa të reuj me turp, mos na pandeni se jemi si gratë tuaja që se

kanë për gjisëndi turpin jemi shqipëtarë, vrotë pra nder' i shqiperisë, me të mbaruar këtë fjalë u këput nga maj' e shkëmbit, dhe ra përposh.

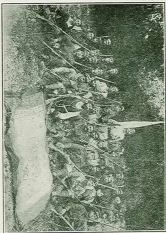
Kështu pra e mjera çupë u bë theorre për nderin e shqipërisë. Barbarët kur panë se nuk' e mbaruan qëllimin, u sulë në për shtëpit' e myslymaneve të fshatit Kostrec i cili është shumë afër në Ogrenin, fëmija kur panë së agërsirat u sulë si uqër i lanë shtëpitë dhe muar pyllë, agërsirat rynë në për shtëpirat dhe muar ato plaçka që qenë më të vyera, dhe pastaj ja vunë zjarë dhe i bënë hi. Fëmija arritë dhe rynë në kufi të Shqipërisë dhe kështu shpëtuan jetën e tyre.

FAT I MYSLYMANEVE TE BINDUR NE NE GUVERNEN AUTONOME

Për këtë kufive Autonome mbenë ca fshatëra myslymanë të cilat nuk' i ndanë dot se ndodhëshin në mes të fshatërave të krishtëra, të cilat janë këto: Mokrica, Zleusha, Goshnishti, Delvina, Tremishti, Pjetrani, Mamashtiri, Rapcka, dhe shumë të tjera. Guverna Autonome ju zotua këtyre fshatërave që të jënë të bindur në këtë guvernë dhe do mos pësojnë gjisendi, veç këtyre fshatërave Myslymanë janë dhe ca fshatëra të Krishtëra që kanë dhe ndenjës Myslymanë, të cilat janë këto: Hotova, Kosova, Radicioni, dhe Pëshkani Shqerisë. Këta të mjerë Myslymanë që u ndodhë ndër këto fshatëra, pasuan ato më të këqijat që janë në botë. Në Mokricë qe një Myslyman i quajtur Muharem, ky fati qe shumë i pasur, kish një mije krerë bagëti. Më 2 Mars 1914 Kapedan Paarej me ca shokë të tij ngrihet dhe vete në Mokricë, pa si u mbledhë të gjithë bagëtinë që kish fshati pastaj zun' e turpëronin cila grua u përgentej. Burrat e fshatit i mbledhë më një vënt dhe i shtruan në dru, si mbaruan këto vanë në shtëpi të Muharmit, ky fati kish dy vajza të vogëla të cilat nuku ju duali në sosh këtyre egërstrave, po këta duke kërkuar shtëpinë më në fund i gjetën të fshihura brnda në musendrë, i zunë prej gërshetave dhe i nxuar jashtë, dhe zunë të dëfronin njera qe 12 vjet dhe tjetëra 10 vjet.

I mjeri atë gjuhëzëj përpara egërstrave dhe ju lutej që të mos ja ç'nderonin çupat se përveç ç'nderit janë të vogëla. Po ata ju pergjeyqnë s'ka gjisendi se p'se jane të vogëla, se neve kemi ardhur për të ndruar farën! Duam t' ju bejmë Grekër sig kint

Tropa Vahedare Gjiritas Meod Kryetar Mijda

qëne më parë. Muharemi ju thotë me zë të drithtur, malle ma muart ju a bënj allall po ju jap dhe 50 lira që me kanë mbetur, me së fundi dhe shpirtin im, po vetëm çapat dua të mi lironi. Ata i thonë Muharemit po të na japë 100 lira munt të ti bëhojmë. Muharemi ju përgjeh unë këto kam më vakte, po të më jepni, lejen të vete në Përmet atje gjënj dhe do t'ju jap dhe 50 të tjera.

Mirë i thanë nëmna tani të 50 lirat që ke aty dhe mer këtë shtetar dhe çap në Përmet.

Pëaroj heq më njana katilë që do ta nistej dhe itha merr këtë qen malre jashtë fshatit jepi një plump dhe lirrë në vënt që ta hanë qentë. U nis i mjeri Muharem bashkë me katilë për në Përmet. Nak' u larguan shumë nga fshati kur harritne më një Përhua atje katili i këthen mahuzerë Muharemit në kraruar i jep një plump dhe e la në vënt pastaj u kethye prapë në shtëpi të atij.

Në shtëpi gjeti Pëaronë me shoket e tjerë që po dëfrenin me të mjerat vajza!..... Më të nee-ërmen e lanë këtë fshat, dhe vanë në fshatin tjetër që qe afër në Zloushë, dhe këtu punuan ato të Mekricës u mbledhe bagetinë, lopët, kafshet dhe i lanë të mjeret duar thatë, te gjithë këtë mall që mbledhe i ndanë në mes të tyre, dhe i derguan në për shtëpir-at e tyre. Kur shkocin bagetija më mijera krëu për në Greqi, vendesit Grekomandë, që i shkocin për së largu dhe mallëkonin vehten që u benë shkakëtarë që small këta katilë që u shkretuan vëndin po tani që von se këta ju vunë frënë vëndësve dhe i lonin si të donin.

Të gjitha këto ju punoheshin Myslymanëve të cilët rinin më duar kryq duke pritur mëshirë nga Perëndia.

HIROISMA E NJE ZONJE NGA ZLEUSHA

Me 13 Mars dy katilë Grekër të quajtur Aleko dhe Karaxha nga Narta, vanë në fshatën Zleushë, ku që një zonjë të cilës i kishte falur zoti të gjitha të mirat. Nuku kishte më shpresë se 4 muaj që që martuar. Një mbrema tek po rrinin rothë vatrës një trokitje u dëgjua në porta, me vrap doli i zoti i shtëpisë të shikonje se kush ishte. Doli jashtë dhe pyeti kush që po një zë u dëgjua jashtë portës me fjalat hap dhe mos u trëmp.

I mjeri i kupëtoj që s' qesë Shqipetarë se Shqipëz e flinin si të belbër po s' bentej dot ndryshe e hapë derën më të hapur dera rënë katilët dhe ay i mirë pritë. Siç ndëjnë pak, ju shtroj për të ngrënë bukë, pas buke i thosë katilët që duam të flimë, dhe ay u shtroj më një odë për të fjetur. Si i bëri gati ju thotë që hazër janë dyshekët për të fjetur u ngrinë të dy katilët dhe vanë në dhomë dhe i zoti i shtëpisë ju rintej në këmbë gjër sa të binin në dyshek. Tek po zunë sikur të zvizhëshin Alekua nxori një litër nga mesi dhe Karaxhaj më vrap e zuri të shoqin e zonjës dhe Alekua po e lështe. Si e lëshna mirë vanë në dhomën tjetër ku gjendëj Gruaja, rënë në dhomë dhe e zunë Gruaja me pahir dhe e suall në dhomën ku që lidhur i shoqi. Atje Alekua i hodhi duart në qafë dhe zuri ta puthte. Gruaja u përpoq dhe se la ta puthte.

Ahere më një zë të drithtur ju thotë i qindronë egrësira, që s' paski as Perendi, as Krishti, të gjitha na i punsat, malle na e muart, barrat, vellezërit, dhe prinderit na i vratë, me së fundi na arthte dhe në q'nderim, nuk e dini që shqipëtarë të gjitha të ligat që i vinë munt t'i duronje, përveç së një, dhe

kjo është ç'nderim! Frandaj atë që kini ndër mënt
ju nuku munt ta mbaroni gjer sa shpirti t' im është
në kufomë, si të më dallë shpirti nga kufoma munt
të më beni c' t'ë doni, po do të jem e vdekur, dhe
nuku do të sho gjë do të vdes pra e gëxuar dhe me
nder. Po ju lotem pra më oren e fundit që të kini
meshirë dhe xgjithni burin tim. Si kur të qetë ju
në vënt të burit tim, dhe të shikonit gruan tuaj të
turperonej përpara syve si do t'u vintej? Majttoni
ketë dhe lernani të lire! Po Greku në vënt të mesh-
irës i zgurdulloj ayte Gruas dhe ju sul që ta vin-
tej poshtë.

Shqipëtarë po mburontej vetem esaj me duar,
më së fundi Greku azori kamën dhe ja mati ti ja
ngulte në barkut. Zonja si pa që nuku kish
shpëtim ju vërvit Grekut dhe ja zuri Kamën me
duar dhe po mudoesh ti ja mertej, dora e saj ju bë
thela dhe Kamën nuk e lëshoj, shoku i tija si pa që
nuku që e mundur që ta bënin shqipetarkën si të
donin ju sul methikë dhe ja ngalli në barkut! Zonja
sa po ndjeu thikën në barkut ra përdhe, dhe
duke ecur shpirt tha tani po vdes munt të më bëni si
të doni, vdes me nder! I shoq' saj që lidhur po e
shikontej këtë scenë dhe po derhtëj lot, keshtu pra
emjera Zonja i dha fust jetës saj për nderin, po
Greku barbar, duke hequr Shpirt Zonja aju
po mbushtej dëshirën! Në orën e fundit te saj!.....

OFFENSIVA E AREZES

Siç thame më sipër, qarku i Leskovikut kishin
zënë kufine në fshatin Arëzë dhe Barmash, nënë
kumandën e Kapedan Fjorgakaqi, Shqipëtarët kish-
in zënë kufinë në varë Chobanit dhe zbrittej gjer në

lumi Barmashit. Shqipëtarët nuku donin kurrë t' ju jepnin Çik Grekëve, vetëm zunë kufinë për të mbrojtur nderin e Shqipërisë. Po Grekërit që kishin ardhur vetëm për të treguar barbaritë e tyre, dhe për të shkretuar Shqipërinë kërkonin shkak për të mbaruar qëllimin e tyre. Mbi fshatin Shalësë bëhte një fshat që quhet Leshnjë me ndënjës Muhamedanë, Grekërit ju sulle këti fshati si blasha dhe ç'gjenin përpara i shkonin në thikë, gra, bura, foshnja u masakruan prej egërsirave, rugat e fshatit u mbushnë me kufoma, pastaj ju vunë zjarë shtëpive dhe i bënë hi!.....

Shqipëtarët të cilët nuku qënë shumë lark nga ky fshat, si panë tym dhe flagë, nuku menuan po u sulle kundra Grekëve. Pas një luftë të repte ju dhanë datën, i vunë përpara si keqërit, dhe ju dhanë një tmer të math sa nuku gjenin vrimë se ku të futëshin, i ndoqmë gjer në Leskoviç dhe zunë Grykën e Postenanit. Grekërit më të shkuar nga Leskoviku i vunë zjarë dhe e bënë hi. Në këtë luftë u plagos dhe kumandar' i çetave Grek Kapedan Fjorgakaqi, të cilën e shpunë në Janinë për të shëruar. Vëndësat e Leskovikut, dhe të fshatërave rreth si panë panikun, për të shpëtuar jetën e tyre, dhe të femijes u agrinë dhe muar rugat për të gjetur mbrojtje në mes të hurave, atje që dhe ushtëria e regullshme e Greqisë. Po Grekërit me gjithë që gjëndeeshin në këtë panik nuk' i lanë të qetë këtë popull që po gjëndestej rugave për të shpëtuar jetën e tyre që lanë gjë dhe mall shtëpi të shkreta dhe duall me robat e trupit nuku qënë miaft këto, po ja të shikojnë dhe gratë, vajzat e tyre të turperonën në për rugat prej barbarëve Grekë, gjer sa harrimë në mes të hurave. Sheshet që janë në mes të hurave

u mbushmë plot femijë. Qeverija Greke u hapi ca tonda dhe u ala që të gulnin femijën, dhe u jeptej nga një copë buke për të mbajtur shpirtin: Po edhe andarrët me atë panik që muar, dhe ata vanë në mes të hurave, po qeverija Greke nuk i qasi atje, se ju tha të vini të vdimi atje. Ju dha dhe ushtëri tjetër dhe usinë të ndiqnin Shqipëtarët nga Leskoviku dhe nga gryk' e Postenanit.

ATE STATHI MELANI

Siç thame me sipër që shqipëtarët si vunë andarrët e qarkut Leskovikut përpara, zunë grykën e Postenanit. U muar vesh paniku i andarrëve dhe në qarkun e Permetit, vëndesit e qarkut Përmetit, dhe të Permetit duk me parë përparimin e Shqipëtarëve nga an' e Leskovikut ishëm të sigurtë që qarkur e Përmetit Shqipëtarët do ta mbyllnin brëndë, nga ana tjetër e dimin fort mirë që andarrët Grekë po të thyeshin kishin Program që të diqnin gjithë shtëpirat të Kreshtera, dhe ta bënin vendin hi dhe pluh, që keqthu Shqipëtarët ta gjenin vendin të shkretë. Po përgatiteshin pra të agrinin femijën dhe të vinin në Janinë. Mbledhë të gjithë Plaçkat e tyre dhe i dërguan në Janinë, dhe vetë po prisnin orën e fundit që të shkonin.

Shqeria si u Perndanë andarrët e Leskovikut- mbeti bosh, vetëm në fshatin Melan gjendej At Stathi me një çetë të vogël prej vendit. At Stathi ishte një prift Shqipëtar me ndjenje Kombëtare, po me qënë që ndodhej në në hajonctën Grekë nuku kuxontej të çfaqtej ndjenjat e tija, nga e keqja kish marrë kumandën e asaj çete në Melan, dhe po pristej orën që të bashkonej me Shqipëtarët.

Nuku mënoj shumë, se Shqipëtarët si zunë Grykën e Postenanit hodha lumën e Barmashit, dhe zunë

fshatit Radinisht, Peshtan, Kreshovë, Igar, Ogdu-
nan, dhe Delvinë, këtu qëndruan.

Andarët e qarkut Përmetit i zuri data kur mësu-
an që Shqipëtarët zunë Delvinën, se pa fjalë do të
mbyllëshin prej Shqipëtarëve. Kumandar' i Për-
metit i dërgoj At Stathit një ndimë prej 50 vetash
nënë kumandën e Kapedan Josifit nga rëza, At
Stathi mori kuraje të math se i ardhë ora që të tre-
gontej stëhetarizimin e tij. Ju dha urdhër çetës
kur pa që Kapedan Josifi po vinte në Melan, që ti
binin së janë Shqipëtarët ju tha çeta e tij pa ditur
se që ndihm' e tyre, ju dhanë një patare. Po dhe
Kapedan Josifi ju përgjeq paterest, dhe pas gysmë
ore luftë Kepedan Josifi si epa pisk mori shoket dhe
iku duke lenë një të vrarë dhe një të plagosur. Pam-
dën së Shqipëtarët kishin zënë dhe melenin. At
Strathi kur pa çeta ndihmetare u përnda mer të birin
e tij dhe vatë në Delvine ku u bashkua me Shqipe-
tarët. Cheta e At Stathit, e kupëtuan që At Strathi
i gënjeu, u zëmëruan heq dhe vanë në shtëpi të tij
dhe gjetën të shqen e At Stathit bashkë me të dy
fëmijët e saj i zunë dhe i dërguan në Përmet, dhe
shëpise i vunë zjare.

Kur vanë mandataret ne Përmet i thanë Ku-
mandarit per tradhëtin' e Atë Stathit. Komandari
Z. Kocifaq kur mësoj këtë ngjarje zgurdulloj sytë
dhe tha, a! Tradhëtor do të nisem vetë dhe do të
përpiqem ta zë të gjallë, dhe një dashtë zoti që ta zë
të gjallë do ta shkonj ne hall qeratanë. Nuku mënoj
Z. Kocifaqi po përgatiti ushtëria'e tij dhe u nis për
ne Melan.

OFFENSIVA KUNDER SHQERISE

Qeverija Grëke kur pa qe andarët që kish dërguar po thyëshin nga çdo anë, dhe për të mos dërgontej tjetër ndihmë, Shqipëtarët do të zinën mesm' urave. Dërgoj pra një oficer me një 100 Shpört në krahinën e Leskovikut, Kumandar' i trupave Leskovikut umuar vesh me Kumandarin e Përmetit që tu bënin offensivë Shqipëtareve. Kumandar' i Përmetit i dërgoj dhe një top Kumandarit Leskovikut dhe shënuan ditën e offensives e cila që 2 Prill, 1914. Dëta ardhi dhe pas fjalës që kishin bërë trupat e Përmetit do ta zinin luftën me Parë. Kocifaqi zuri qafen e Melanit, trupat që gjendëshin në Lupcke nënë Kumanden e Pappageorgiut gjysmët zunë taboer' e Ogrenit dhe gjysmët zunë brëgun e Kostrecit, dhe topin që kishin në Lupcke e shpunë mbi Kostrec.

Atë ditë më ora 4 në mëngjes Kocifaqi ju dhe urdhër trupave të tij të zinin luftën kundër Delvinës. Ushtria pas urdhërit Kumandarit zunë paterën kundër Delvinës. Po dhe Shqipëtarët si breshër ju përgjegjë Grekëve. Pas pak minutash dyfëk Pappa Gjeorgjiu i vuri zjar topit dhe bombardistej Delvinës, po trupat e Leskovikut kur digjuan që offensiva zuri kundër Delvinës nuku mënuan po zunë dhe ata dyfegun kundër qafës Postenanit dhe top'i tyre po bombardontej Tabjet'e Shqipëtarëve. Lufta po bënej e reptë e cila mbajti tërë ditën dhe nuku muntë dot të çkalnin Shqipëtarët nga positat e tyre gjer sa u ngrus dyfegu dhe topi nuku reshiti, ndaj të ngrysur zuri një vesë shij u shtrënguan pra ta pashojnë dyfegun. Shqipëtarët që gjendëshin në Del-

vinë atë natë u shtrënguan talëna Delvinën se vendi nuku qe tratigjik dhe po të rinin për të nesërmen do të zireshin të gjallë, atë mbretëma e lanë Delvinën dhe zunë qafën e Peshtanit. Qaf'e Peshtanit është një vend strategjik. Me të nesërme kumandari Grek ju dha urdhër trupave që të itnin patare kumandër Delvinës, po në këto patare nuku u përgjeq njeri nga Delvina kumandari e kapëtoj që Shqipëtarët e kishin lenë Delvinën.

Ahere Kumandari nuku mënoj po ju derth Delvinës. Të Krishterët e Delvinës kur panë se po vinin andarët, duall jashtë dhe i pritnë me këngë. Myslymanët e Delvinës kishin ikur bashkë me Shqipëtarët dhe kishin lenë shtëpit'e tyre me gjithë mall të shkratë. Si rrynë Andarët në Delvinë u derdhë nëpër shtëpit'e Myslymanëve, u hapnë dybert i plaçkuan dhe pastaj u vunë xjarë dhe i bënë hi. Shqipëtarët që qenë në grykën e Postenanit nuk'e thyen, po prapë ditën tjetër po lëftonin reptasiht. Andarët e Fermetit si mbaruan nga Delvina u hodhë në fshatin Kreshovë 1 orë larg Delvinës, dhe në këtë fshat andarët u pritnë me nder të math. Si ndenjnë pak të çlodhen në këtë fshat u nisnë të shkonin për në Peshtan duke shkuar me një vërejtje të madhe se nuk'e dinin se ku kishin qindruar Shqipëtarët. Si u afroan në lum'i Peshtanit, Shqipëtarët nga qaf'e Peshtanit ju dhanë një patare, lufta u ndoe e reptë. Grekerët u dëshpëruan se vëndet që kishin Shqipëtarët qenë shumë të forta, dhe nuku do të mundnin dot ti çkulnin nga vëndi.

Ahere Kumandari Z. Kocifaqi dërgoj një mandatar në Lupçkë ku qe Pappa Gjeorgjiu, ku i thosh që të mertej topin dhe ta shpintej në Kreshovë dhe se andejmë të bombardhistej qafënë e Peshtanit dhe

fishatërat rotull. Pappa Gjeorgjiu nuku mënoj po mori topin dhe e shpuri në qafën e Kreshovës. Dita u ngrys dhe lufta s'kish reshtur, që nga gryk'e Postenanit gjer në Peshtan tym dhe flagë shikonje, si u erë, lufta pushoj. Me të nesërmen që pa gdhirë zuri lufta nga të dy anët, topi nga qaf'e Kreshovës po bombardonteja pa pushim qafën e Peshtanit dhe fshatërat rotull Iegar, Radimisht dhe Barmash. Trupat Shqipëtare që qenë në grykë të Postenanit atë ditë luftuan 10 orë barërisht kundër Grekëve, po mjerisht nuku muntën të qindrojnë më se Grekërit qenë me të shumë, dhe topat 10 orë nuku pushuan së bombardisuri. U shtrënguan pra ta lenë grykën e Postenanit. Si u er ikën dhe qindruan më barmash. Grekërit atë mbrëma se kupëtuan se i lanë vëndet Shqipëtarët. Ditën tjetër si u gdh'i, lufta zuri më parë prapë në Peshtan, Shqipëtarët që qenë në qafën e Peshtanit nuk' i lanë vëndet, dhe se kupëtuan që Shqipëtarët'e Postenanit i kishin lënë vëndet, natën e parë, përandaq prapë atë mëngjes zunë pushkën me qëllim t'u dërmonin eshtrat barbarëve. Po u gënjyen, se trupat Greke si panë atë mëngjes që Shqipëtarët kishin ikur muar udhën dhe ja afruan Barmashit. Me të afëruar në Barmash u përpoqnë me Shqipëtarët u bë një luft'e reptë gjer sa i shtrënguan Shqipëtarët ti lenë vëndet, Grekërit rynë në Barmash dhe i vunë zjarë. Shqipëtarët që qenë në qafën e Peshtanit kur panë që Barmashi po digjej e kupëtuan që qenë në rezik se do të rrethoheshin vendosnë pra t'a lenë Peshtantin. U ngritnë ca nga ca dhe ikën dhe u bashkuan me trupat e tjera që qenë përtej lumit Barmashit. Në këtë luftë Grekërit lanë shumë të vrarë dhe të plagosur. Grekërit kur panë që Shqipëtarët e lanë qafën e Peshtanit ju derdhë

këti fshati në Peshtan qenë dhe 80 fëmije Myslimanë të cilët nuku muntën të shkonin bashkë me Shqipëtarët po fati i la atje që të shkonin lëmerira. Si rynë egërirat në fshat, të Krishterët bashkë me Myslimanët u duall përpara që ti pritin ato egër-
sira! barbarët pra sa po rynë mbloodhë të gjithë bu-
rat Myslimanët të cilët bënë një shumë prej 40 veta
dhe i shpënë me një përhuja jashtë fshatit dhe i vunë
në patarë, i vranë dhe i lanë në përhuja, pastaj u
kthyen në fshat mbloodhë të gjitha gratë dhe çupat
dhe i mbyllë me një shtëpi.

Foshnjat e mjera po sheshitnin rugat duke ulë-
ritur dhe kërcenin prindërit e tyre. Egërirat pra i
mbloodhë të gjithë foshnjat dhe i shpënë me një
shtëpi ku kishte një pus dhe atje i merrnin foshnjat një
nga një uprisnin kokat dhe i ithnin në pus. Shuma e
foshnjave që tharë që 27. Si mbaruan së therruri
foshnjat pastaj e mbaluan me gurë. Pastaj plaçkuan
shtëpitë dhe u vunë sjarë dhe i bënë hi. Plaçkat që
muar nga Peshtani i dërguan në Delvinë ku kishin
dhe të tjerat. Tani ardhni radh'e grave. Muar të mje-
rat gra dhe i larguan nga fshati ku me një shesh
ndenjë atje Kocifaqi ju tha andarëve jini të lirë të
defreni me këto gra. Zënë pra egërirat dhe po mbu-
shnin dëshirat e tyre. Si mbaruan së defryeri u
shkuan bajonetat dyfekëve, dhe i çponin të mjerat
gra gjer sa dhanë shpirtin! Kështu mbaroj
scena tragjike i Peshtanit. Nga Barmashi Grekërit i
thyen Shqipëtarët dhe duke shkuar dhe duke djegur
fshatërat që gjinin po i rynin Kolonjë, vanë gjer
në fshatin Ngjocë dhe qindruan. Trup'i Kocifaqit
u këthye prapë në Përmet. Ky trup në ur'e Badelo-
njit qëndroj se Badelonji ka dhe ndënjës Myslimanë.
U ngjitën në fshat dhe thirrë myftarin e fshatit që tu

tregonin shtëpitë Myslimanëve se do të bastisnin
 thanë për armë. Myftari u a tregoj dhe këta u lë-
 shuan si bishat në për shtëpirat mbledhë të gjithë
 burrat sa gjënë dhe i mbyllë më një shtëpi. Pastaj
 vanë të kërkonin shtëpitë u hapnë kasellat muar
 para, unaza, ora, berzylëke, dhe ç'do gjë që gjënë
 të vyer. Ç'ndëruan gra, kur vanë në shtëpi të ho-
 xhës Eadelonit ky kish një çapë në vërën 16 vjet
 ju mbledhë së mjerës vajzë 30 shpirt dëfryen dhe e
 lanë më gjysmë shpirt vajza u derg dy javë në krevet
 dhe dha shpirtin! Si mbaruan së dëfryeri
 u vanë burrave i shtruan në dru dhe ju thoshin ku i
 kanë armët të mjerët ç'të jepnin kur saku kishin?
 Më së fundi u kërkuan të holla të cilët sa kishin me
 vënie ju a dhanë. Si u muar dhe të hollat i lanë të
 lirë. Kështu vanë të mjerët në për shtëpira me gjys-
 më shpirt, po në shtëpi ç'gjetnë? fëmijën e tyre
 duke qarë të cilat po u tregonin ç'e punuan katilët,
 po ç'të bënin? Ku të qeshnin? Kush do t'ju jiptej të
 drejtë?

— 0 —

OFFENSIVA KUNDER KOLONJES DHE TE FRASHERIT.

Trupat'e Leskovikut që gjendeshin në Gjorgj
 dhe në Borrovë ndajnë gjer më 20 Prill pa bërë ne
 një luftë. Ditën e 20 të Prillit zun ofensivën kundër
 Kolonjës. Pas një luftë të rehtë Shqipëtarët u thyen
 në këtë luftë Sali Butka rethoj një trup Gjiritas
 prej 160 vetash nga të cilët vetëm 80 veta shpëtuan.
 Si u thyen Shqipëtarët Grekët ju rynë feshatëravet
 Kolonjës duke djegur, tym dhe flagë po deltej nga

malet e Kolonjës. Trupat e Permetit që gjendeshin në tabor të Ogrenit kur shikonin tym dhe flagë që po deltetj nga malet e Kolonjës po gëzobeshin dhe pyetnin njëri jatrën (ti dhjavello? pote tha ekomen ap'edho panigëri?) Trupat e Leshkovikut arritën duke djegur fshatërat gjer në vakëfet. I rynë Luarasit i vunë zjarë. Në këtë fshat dogjën dy fëmije të Krishtera se u kallëzuan si kombëtarë. Gjithë fëmija e këtyre fshatërave muar rugat dhe harrinë në Lupçke. I rynë anaristit në këtë fshat therë 275 vehta, fshatin e dogjën. Këtu andarët qindruan, të gjitha këto u bënë më 3 dit. Komandar i trupave Permetit Papa Gjergjiu kur ja që Kolonja u dogj e tërë vendosi dhe ky të bënjë offensive kundër Frashërit, dita qe 23 Prill duke ngdhirë e Diel.

Të shtunën mbërëma u mbledhë në tabor të Ogrenit të gjithë Kapedanët që të bënin pllanin e offensive, pasë u muar vesh se ku si cilë dotë nintej vënt. Lajmëruan ushtarët që të bëneshin gati se me të nesërmen doti binin kokojkës Frashërit Në shkoj me'i natës ç'do Kapedan thëri trupin e tij për të vatur në vendi që e urdhëroj Komandari. Kapedanët u ndanë kësisej: Kapedan Zerva dhe Kapedan Farmaqi një çoban nga Kosova doti binin Zavallnit nga Ogreni. Kapedan Bubuna nga Buhall, në qafë Korbit. Qirovaso çoban dhe Kapedan Begori në vqje Lake Kosina çoban dhe Kapedan Nikë Grykën e Borockës. Zuri si çili vendin. Topën e small në tabor'i vjetër dhe grykën ja këtheu Kokojkës. Sa po zuri të zbardhëllenës nga an'e Qirovasës zuri pushka, me një herë zuri e tërë vija dhe Shqipëtarët po përgjigjeshin si mitrallox. Pas pak minutash zuri topi të bombardhontej Kokojkën, me gjysmë orë hëdhi 80 gjyle. Nga Shqipëtarët po rallëcohej dyfeku.

Shqipëtarët si panë se nuku mbaheshin dot me se u a greu kurajom Kolonja ndenjshë ca të pakë në Kokojkë të mbanin mbrojtje gjër se të shkosteji femija nga Selenica dhe nga Frashëri.

Si panë andarët që u rallësua dyfeku nga Shqipëtarët u sulë. Qiro Vasua me Kostë Beqorin drog mi Kokojkë. Shqipëtarët lknë pasta j u sulë të gjithë trupat andarët dhe i vanë Kokojkës atje gjetnë dy Xhandarmanj Shqipëtarë të vranë. I vanë Selenices, në Selenice s'kish mbetur njeri vetëm shtëpitë gërmadha, plaçkat e tyre i kishin lidhur dhe i kishin bërë denga gati për të ngritar, po nuku haritnë të gjitha këto denga i ngritnë andarët dhe si i mbledhë më një shesh ju vunë zjarë shtëpive. Vanë në Frashër, në Frashër të Krishterët kishin mbetur, të cilët duall përpara që të pëitnin uqërët. Këta si rynë në Frashër ju sulë dyqaneve i hapnë dhe u muar plaçkat, të Krishterët po ulerinin se qenë plaçkat e tyre, po ata ju thoshin që edhe ju Turko-Allvanj jini, pasta j u derdhë në mehallë të Muhamedanëve, ju vunë zjarë shtëpive. Një Muhamedan i cili kish mbetur me gjithë të birë e gjetnë mb' udhë dhe i vranë që të dy në mes të udhës, i vanë Teqasë. Në Teqe kish mbetur një dervish dhe një plakë të cilët kur panë që vijnin andarët në Teqe duall në porta, po ata s'i pëitnë po i vranë edhe rynë në Teqe mbledhë të gjitha plaçkat që kish Teqeja pasta j i vunë zjarë. Të gjitha shtëpitë e Frashërit kishin nga një Flamur të Shqipërisë në për dritare të cilët u dëqnë bashkë me shtëpitë tym d'ë flakë u bë Frashëri. Frashëri që ka nxjer hyjt'e Shqipërisë. Ku jeshë ti e shpirt i të pa vdekurit Naim Be? Ku jeshë atë minutë të shikonjë Frashërin? pse nuku delnjë ta ligjëronjë? me atë kybën e embël? po jo një zi, një

pushim vdekje kish mbuluar Frashërin..... Pas Frashërit vanë në Kreshovë, zjarë dhe atje, vanë në Miçan zjarë dhe atje. Këtu gjënë 13 gra të cilat i shkuan në thikë. Dyfega po kërcitej nga an'e Bockës dhe Lipostivanit. Këtu Shqipëtarët po lëftonin burërisht. Në Lipostivan që trimi me flutë Bilal Lipostivani i cili nga Teqeja po luftonte kundër 300 vetash, nuku shkoi thosh Bilali, dua të vdes këtu. Kapedan Manoli një Gjërëtas ju derth që ta zintej të gjallë Bilalin, po nuk' hariti se plumbi' Bilalit e gjeti mun' në ballë dhe katshoi dhenë. Borocka u thyhe, po Bilali jo, i shkuan shokët mbeti me katër vetash po gjene, po lëftontej gjer sa një plumb i shkretë e mori në maj të kokës, ahere shokët e muar edhe iknë. E shpunë Bilalin gjer në Berat ku atje dha shpirtin ky trim. Andarët rymë në Boreckë, zjarë, në Pagri, zjarë, në Lipostivan, zjarë, në Stevran, zjarë, në Fratar zjarë, në Semëcan zjarë, këtu qindruan.

VRASJE KOSTE BEÇORIT

Ky katil qindroj në Miçan me gjithë trupin e tij. Si shkuan ca ditë që nuku bënej no një përpjeç, e, ky dinak zuri miqësi me Shqipëtarët dhe i këshillontej që të vinin në cili në vent të tij dhe ju zotohej që të mos pësonin gjëkëndi. Një ditë Shqipëtarët i bënë një gosti në Koprenckë ku ftuan Koste Beçorë dhe ky vate me ca shokë të tij në gosti. U pëftinë mirë prej Shqipëtarëve sa këmben dhe dyfekuën etij me një Shqipëtar. Si u mbarua gostija shkuan, me të shkuan ftoj dhe ky Shqipëtarët për një gosti, dhe Shqipëtarët i dhanë fjalën që do të vinin. Po ky

nuku kish ndër mënt që ti gostitej Shqipëtarët siç e gostinë, po vate pas mënyrës që ka Greku do me thënë pabesinë. Ky katil kish ndër mënt që si të vinin Shqipëtarët që të ardn gostinë ti vrisnin që të gjithë. Ky pllan i vate në vesh Kumandarit Grek Papa Gjergjbut i cili e ndalloj që të bëntej këtë pa burrëri dhe kështu shpëtuan Shqipëtarët. Një ditë tjetër vate në fshatin Verzhexhe ku u prit prej Shqipëtareve të atij fshati, hëngrë, pinë, me mishra të pjekura dhe me të tëra të mirat. Kish vatar veti katërtë. Pasi e bënë qejfin puçkë u lipsej dhe një tjetër. Kjo qe zakoni që ka Greku që të ç'nderonjë. I Zoti i shtëpisë kish një vajzë e cila i ryri në qejf Beçorit dhe dontej ta mertej me vakte që ta kish për të shkuar kohën. I jati çupë ja kupëtoj pllanin që dontej të bëntej dhe me marifet dërgej djalin e tij që të lajmëronjë shokët e fshatit, ç' do të ngjistej. Shqipëtarët e fshatit muar armët dhe zunë vënt që ta prisnin kur të deltej nga der'e shtëpisë. Kur u bë gatë për të shkuar u bëri me sy shokëve që të qenë gatë të zinin çupën. Po para se taxinin çupën doli në dera se i diqte miza mos kish njeri. Sapo ngjati kokën nga dera jashtë Shqipëtarët që e ruanin i dhanë një plump munë lulen e ballit. Beçori ra pasi një ka dhe thiri (me efagan i allvani) më hëngrë Shqipëtarët të tre shokët e tjerë si digjuan dyfegun, dhe zërin e Beçorit duall të shikodn ç'ngjau. Po Shqipëtarët më si prftinë po ju dhanë nga një plump dhe i lanë në vënt. Pastaj vanë që të merrnin kufomat dhe ti vinin në gropë. Beçorit i gienë shumë të holla në çantë, pasi i shtypnë kokën me gur i hodhë që të katër më një gropë ky qe fundi Koote Beçorit që nuku mundej ta zinte guvernë Greke.

OFFENSIVA E KURVËLESHEVE KUNDER PICARIT.

Trimat e Kurvëleshit gjendeshin në qaf'e Picoar, vendosnë që t'a bënin një offensive andarëve, pas këngës popullore që thotë, "Këta djemt'e Kurvëleshit lëftojnë me pallë sheshit." Me të vërtetë ashtu e bënë dhe jo vetëm burrat, po dhe gratë si Spartiatka duall me sëpata ndër duar. Dita e bënë 22 Prill sa po u zbardhëllua Kurvëleshasët ju vunë xjar dyfegëve dhe ju a dhanë andarëve, Dyfegu zuri i reptë nga të dy palët. Një plak Nivlejtot floke bardhë me një jatagan të qimoçim kish dalë përpara trumbës dhe shkentej përpara duke dhënë kurajo djemëve. Andarët po lëftonin barrërisht po Kurvëleshasët ju jipnë përsipër. Andarët u thyhen gjer në Manastir të Chepos, atje qëndruan të bënë ballë Shqipëtarëve. Po Shqipëtarët nuku pëshuan plumba po përpara mbi ta. Këtu kafshuan dhënë nga andarët 160 vehta, dhe u thyhen nga manastir'i Chepos. Shqipëtarët po i ndiqnin si këcërit dhe haritnë gjer në Oviro 2 orë nga Gjinokrastra, këtu Shqipëtarët qëndruan.

Kur mori vesh Zografua që Shqipëtarët haritnë në Oviro, e zuri data, nuku mënoj po ngriti Qeverinë dhe e shpuri në Delvinë.

Një të tillë offensive ju bënë Kolonjarët andarëve gjithë atë ditë të cilët i thyhen. Shqipëtarët pravinin përpara nga dy anë. Nga Gjinokrastra dhe nga Kolonja. Zografua duke parë që Shqipëtarët fitonin nga dy anë, vetëm mesin kishin lënë prapa do me

thënë qarkun e Permetit kish frikë se mos bënin në një strategji Shqipëtarët për të mbyllur andarët e Permetit që të bashkoheshin Shqipëtarët e qarkut Kolonjëa, me Shqipëtarët e qarkut Gjinokastrës në mes të urave dhe kështu të mbyllnin andarët e Permetit. Prandaj telegrafoj Kumandari Permetit që të mbledhë andarët dhe të shkonin për në mes të urave. Sa po ardhni kjo lajme në Permet data i zuri vendosët se dotë ngrishin të gjithë për në mes të urave. Kumandari Permetit lajmëroj të gjithë trupat për të lkar. Të gjithë fshatërat të ngrinin familjen për në mes të urave. Andarët ju dhe urdhër që tu vinin xjarë të gjithë fshatrave të Krishtera që kështu Shqipëtarët të gjenin vetëm gërmadha. Xjari ndër të Krishterët u nis nga Frashëri. Kumandari i trupave të Frashërit lajmëroj të gjithë trupat të mbledheshin në shesh të kishës. Të Krishterëve të Frashërit ju dhe urdhër që të merrnin familjen të linin shtëpitë dhe të vinin për në Permet. U nisën të mjerët Frashëllinj me robat e trupit, dhe muar rugën për në Permet. Paçi u mbledhë trupat në shesh i Kishës. Kumandari ju thotë urdhërin që kish marë dhe ju tha që t'ju vinin xjarë shtëpitë të Krishtera. U lëshuan pra andarët me pishë në dorë dhe ju vunë xjarë të gjithë shtëpitë dhe si të mbaronin Frashërin do të shtinin fshatërat e tjera me radhë. Zografua po thërreste për ndihmë se ndryshe qenë të humbur, atëherë guvernë Greke urdhëroj nën Generallin Papulla i cili gjednej në Jorgocet që tu dërgonte ndihmë. Papulla u nis vetë me ushtëri për në Gjinokastrë, dhe në Permet dërgoj Kollonelin Ciruli që të qetësoj vendin dhe të pushonte xjarë të fshatrave të Krishtera. Me të ardhur Ciruli në Permet dërgoj një mandetar në Frashër për

të pushuar xjarë, po kër ardhni mandari në Frashër, Frashëri që mbaruar. Hariti vetëm fshatërat e tjera. Fëmija e të gjithë fshatërave të qarkut Fermetit u mbledhë në Fermet. Sheshët e Fermetit u mbushnë me fëmijë. Shumë fëmijë u ropnë prej andarëve dhe shumë gra u ç'nderuan. Si u vate ndihmë qarkut Gjinokastrës ditën tjetër ju bënë offensive Shqipëtarëve të cilët pas një dite luftime u thyen. Ndiham q'ëju vate andarëve që e madhe dhe dy topa po rinin pozitat e Shqipëtarëve. S'kishin seç të bënin Shqipëttarët përveç se të shkonin. Andarët po i ndiqnin këmba i këmbës dhe duke djegur fshatërat që gjenin përpara i rynë Kurvëleshit të cilën e dogji. Vanë në Hormovë të mjerët Hormovite kuruan e ndenjën, si rynë andarët në Hormovë mbledhë të gjithë njerëzit e fshatit të cilët bënin një samë prej 160 veta dhe i shpazë në Kodër. Hormovës i vunë xjarë. Vanë në Luzat, xjarë dhe rynë në Tepelenë hapnë dyqanët që qenë pa zot, u muar plaçkat dhe ju vunë xjarë, si dognë Tepelenën u zgjatnë më poshtë, dhe dognë këto fshatëra. Bençe, Velgjet, Turan, Dukaj, Memalias, dhe Zaljari. Këtu qindruan.

MASAKRAT E HORMOVITEVE

Thamë që Hormovës i shpazë në Kodër. Si qindruan trupat e Gjinokastrës në Zalari, Kolloneli Zira u këthye në Kodër ku kish lënë Hormovite dhe vendosë tu japë funt jetës Hormoviteve. I ndau Hormovitët me tri banda nga 60 shpirt të lidhur kra me kra dhe i vuri me tre vende, pastaj zgjedhi nga trup i ti 36 veta nga më të zotët në bajonetë dhe i urdhëroj tu vinin bajonetat dyfekteve. Si i vanë ba-

jonetat ju tha që të ndaheshin më tri banda nga 12 shpirt, dhe të vinin në vëndi ku qenë Hormovité dhe ti ç'ponin me bajoneta. Andarët bënë pas urdhërit që ju dha Kumandari. Vanë ku qenë Hormovité dhe zunë me radhë ti ç'ponin me bajoneta!... të mjerët Hormovité të Edhur këmb'e duar po çponeshin pa mëshirë prej katillëve. Kjo scenë tragjike u bë mun në Kishë të fshatit si i mbaruan të gjithë së ç'puart i hodhë me një përhuva të fshatit. Ky qe fundi tragjik i Hormovitéve.

ARMISTICA

Më 12 të Mait u bë një armisticë midis Shqipëtarëve edhe anëtarëve. Shkaku i kësaj armistice qe se dotë mbahet një Konferencë në Korfuz prej Konsujve fuqive mbështetja dhe prej Delegatëve që do të dërgonin nga an'e guvernës Shqipëtare dhe nga Zografua. Ollandezi që gjendej në Këlcurë dërgoj në Përmet një oficer me një xhandarma në Kumandari Grek Mavroidhi dhe u muar vesh që të shënonin një vijë neutrale gjer sa të mbaroj Konferenca e Korfuzit. U ngrit Mavroidhiu dhe vate në Këlcurë ku u bashkua me Ollandezin dhe shënuan vijën neutrale me bajrakë të bardhë. Qeveria Shqipëtare dërgoj delegat në Korfuz Kollonclin Thomson dhe Medum Be Frashërin, nga an'e Kryengritëve vate Zografua me Dhalin. Kjo Konferencë mbajti një javë dhe përfundoj duke dhënë Zografos ca privilegje për ato vise që bënë Kryengritje. Zografua futi dhe Korçën brënda po këtu gjeti kundërshtim nga Medum Beu, se i tha "pse kërkoni privilegje për Korçën kur Korça nuk deklaroj Kryengritje." Zografua ju përgjoeq "kam detyrë të mbronj të Krishter-

at." Më së fundi u pranna dhe e Korçës. Privilegjet që i dhanë Zografos qënë këto:

1. Këto tri vise që deklaruan Kryengritje ta nfinin për mbret, Mbretin e Shqipërisë dhe flamarit Shqipërisë të valontej ku do.

2. Nënë punësit dhe xhandarmaria të qënë vëndës prej të Krishterë dhe Myslimane, dhe qeverija Shqipëtare nuku kish të drejtë ti këmbentej nënë punësit, Toskët ti ithtej në Gjegëri, dhe Gjegët në Toskëri.

3. Të ardhurat e këtyre viseve pesi të paguhe-shin arxhet që do të lipeshin për këto vise të mbeturat do të dërgoheshin në arkë të përgjithëshme.

4. Gjyha zyrtare të qe Shqipja në gjykatore dhe në shkollat. Shkollat Gërqiht të mbeteshin siç qënë po të mësohej dhe Shqipja si gjyhë zyrtare.

Kishit të mbeten siç kanë qënë në gjyhën Gërqiht.

Këto privilegje mori Zografua. Po pesa mori funt kjo Konferencë si vëllaj i Zografos, Esati si kur e kish bërë fjalë me Zografon për të çkatëruar fare Shqipërinë. Nuka mënoj fare pas Konferances po deklaroi kryengritje kundër mbretit Shqipërisë. Kështu pra së mjerës Shqipëri ju va xjari nga të dy anët, Grekërit kur mësuat kryengritjen e Esatit u gëruan pa masë se ujku kur do herë kërkon mjer-gull. Këtë herë pra Grekërit i dhanë funt Shqipërisë si kundër dhe Esati anëj.

Plasi Kryengritje në Korçë, që u vranë njeri jatërin në për rugat e Korçës dy herë u dërgua Mandatar nga mitropolia e Permetit në Korçë Pano Litua, vate dhe ardhni pa kuptuar qeveria Shqipëtare. Tani andarët po përgatiteshin ta bënin tjetër offensivë Shqipëtareve.

OFFENSIVA KUNDER KELSYRES DHE TE CHEPANIT

Bëneshin përgatitje kundrë këtyre viseve. Unë ndodhesha në Dhiavat të Sevranit një ditë kisha dalë me një dy shokë të mi dhe po shikonim fshatërat e djegura dhe po qanim allet që si do të vintej puna jonë. Zbritëm më një fshat të djegur që quhej Senigan në këtë fshat pamë që me të dalë të fshatit kish mbetur vetëm një shtëpi e pa djegur, ju drejtuaam kësaj shtëpie. Kuxuam dhe rymë brëndë. Ku shikojmë me një çip të dhomës po rintej një plakë në vësë jo më poshtë se 60 vjeç, plaka posa që na pa u tremp po neve ju afruam dhe e pyetëm që ç'bën, ajo posa që digjoj Shqip u gëzua dhe na tha Shqipëtarë imi or bir? po ju përgjyemë. Po ç'bën plakë? si të mos të jem or bir, ç'janë këto grinnac vallë që të ronj unë dhe të shikonj gjithë këto të këqija! durim plakë se janë të gjithë të shkrnara që do ti pësonim këto. Këtu e mjera plakë zuri qahu dhe me xë të mallëngjyer na thotë ç'durim më thoni? te tu a di për mirësi të madhe sikur të më jepnit një plump të vdeë, të shpëtonj se s'durokam dot. Unë plakë sot me leshra të bardha të më bënet ajo që s'e kam bërë më të rit'emë të gjitha i durova, djalin vëllanë mi vranë po kjo nuk pati anë të ç'nderohem unë plakë sot. Po kush të ardhni me plakë? i thamë po ku di unë or bir ca Gërqish-tarë më vinë për dita për të dëfryer me mua plakë!

Këtu na u mbushnë sytë me lot. Tek po rinim të mallëngjyer një erë e ligë na ardhni nga dhoma tja-tër. Pyetëm plakën pse vjen kjo erë e ligë. Ch'apni në dhomë tjetër të shikoni or bir na thotë plaka duke psherëtitur, rymë në dhomë tjetër, po ç'të

shikojmë? Shtritur në mes të dhomës një nuse e bukur si Djelli, e vdekur! e mjera dukej që qe dhe me barë, dhe nga që kish shumë dût, kish zënë të mbantej erë. Ahere vemi në plaka dhe e pyesim që ç'është kjo nuse e vdekur në dhomë. Plaka na thotë duke qarë që është nuse djallit 10 muaj martuar. Po kush e vrau e pyetmë? Nuku di seç i bënë or bir, atë ditë qe na doqë ishatin andarët ma zunë nusen nja dhjetë shpirt e mbyllë në odë! pas nja dy orë shkuan. Kur vete unë e zeza në dhomë gjemj nusen të vdekur në mes të odës!.....Ahere kërkuam në shtëpi një kasmë të cilën e gjetmë dhe vamë jashtë në kopshtë hapmë një gropë, pastaj e mcurmë të mjerën nuse e mpshuallmë me një robë dhe e vunë në atë gropë që hapmë. Pastaj plakës i lamë ca bukë që kishim me vehtë dhe shkuan, fatin e së cilës nuk'e dimë seç u bë.

Seç thamë më sipër që andarët po bënin përgatitje për të bërë ofensivë kundër Këlsyrës dhe Çepanit, shënuan ditën e cila qe e bëna 29 Maj. Pllan'i ofensivës u bë kështoj: Fjorgakaqi, Jorgollaqi, Qiro Vaso, në Miçan t'i binin Backes. Kapedan Farmaqi në Malin t'i Bintej Koprënkës. Sotir Babuna në sërvan t'i Bintej Qafës Rogut, Kapedan Niko, Aristidhi, dhe trup' i Kocifaqit në qarishhtë Kundreq Muzhakës. Kapedan Pëaroj, Papa Jani, Kepedar Zerva, Kapedan Kollovoj, trup' i Karaxhaqit, në Fratar, Mavrovëdhi në Brezhan me gjithë top. Offensiva zuri më 2 ora në mëngjes në Qarishhtë. Dyfeku u zdes në të tërë vijën, topi nga Brezhan po bombardonte pa pushim Këlsyrën, topi tjetër nga Miçani po bombardonte Backën, trupat' e Qarishës u sulë kundër pozitave që kishin Shqipëtarët. Mëngjazi edhe nuku kish përhapur erësirën e na-

tës. Këtu u trazuan andarë dhe Shqipëtarë bashkë pylli që i dëntur, erëcira e thellë, dhe kështu nuku merreshin vesh njeri tjetërin, si u zbardhëllye pak Shqipëtarët u mbledhë dhe iknë dhe andarët ju ranë pas në Qarisht u vranë 4 andarë dhe 4 uplagosmë. Si u thyhen Shqipëtarët e Qarishtes, u thyhen dhe të Këlsyrës, u thyhen dhe të Backës, rynë në Backë zjarë, Chorovodës zjarë. Trup' i Sevranit ryri në Erog zjarë, në Muxhake zjarë, në Chepan zjarë. Trup' i Qarishtes ryri në Fristte zjarë. Trupat e Këlsyrës rynë në Topojan zjarë, në Bedaqas zjarë, në Zhepovë zjarë, në Kajoë zjarë, në Toskësh, zjarë, në Vinkash zjarë, në Ballabanas zjarë, në Babex zjarë, në Mazhan zjarë. Trupat e Gjlnokastrës i rynë Dragotit zjarë, Beçishtit zjarë, Meçgoranit zjarë, këtu qindruan.

Plaçkat që zunë andarët në këto fshatëra nuku kanë hesap si edhe gjë të gjallë. 300 barrë vetëm bakërë vanë në Janinë, gjë e gjallë me mijëra krerë po shkonin për në Greqi. Në Backë u therrë 30 shpirt gra dhe foshnja që nuk haritnë të shkonin në Zhepovë 15 gra me djepe në krahe i zunë i therrë me gjithë foshnjat që kishin. Shqipëtarët u demoralizuan se nga njera anë përparimet e andarëve; dhe nga tjetëra anë përparimet e Esatit i cili zuri Beratit, kështu pra Shqipëtarët duke gjendur në mes të dy zjarëve u përdanë dhe nuku must të mbanin më zinxhir. Muhamedanët Shqipëtarë që shkuan me gjithë fëmije për në Berat, hognë të zit e ullirit, s'kishin vënt se ku të gulnën fëmijën dhe nga ana tjetër ushtëri i Esatit po i mundonte nga këto shkake vendosmë me të shumët të këtheneshin në për gërmadhat e tyre q u bënë andarët. Vendosmë tu falëshin prapë atyre që i përrohuan, që i

therë, që i ç'nderuan. Kështu pra u këthyen shumë fëmije. Përbëi 300 fëmije ardhë në Vinokash, Toskësh, Kajoç, dhe Zhepovë. Përbëi 400 fëmijë ardhë në Skrapar. Po të zezta këta seç hoqën nga andarët se me njatë u dhanë fjalën që do mos pësonin gjisendi dhe nga tjetëra anë u punuan ata më të ligat.

Një Grek i quajtur Koçino nga Lefkadha e Greqisë me 3 shokë të tjerë u nis nga Chepani dhe vate në fshatin Rovicë, pasi hëng'r'e pinë zunë burrat e fshatit dhe i lëshë u pëlqyen nja dy mushka që kishin u a muar. Pëlqyen dhe një çupë e muar dhe atë dhe u nisën për në Chepan. Kur u afruan afër Chepanit dënjë pak të gjedheshin, këtu vendosnë ti lëshonin burrat që kishin marrë, se me qënë që qënë afër Chepanit nuku kishin ne një frikë se mos u bënin gjisendi burrat e fshatit. Kështu pra burrat i lëshuan. Burrat si u lëshan nuku vanë në fshat të tyre, po vanë me një fshat tjetër që qe atje afër dhe ju a hënë të njohur këcë që ngjau. Burrat e ati fshati nuku mënuan po mori si cili atë armë që kish dhe duall tu axinin këtyre bukuroshëve me një përhuu ku do shkonin me do e mos. Andarët si dëfryen me atë të mjerë çupë që kishin marrë u nisën për të shkuar kur aritnë në vëndi që u a kishin zënë u ardhë plumbat si breshër. Njeri nga ata u plagos dhe arriti të futaj në pull të dy të tjerët zunë nga një gar dhe po lëftonin. Myslymanët si panë që nuku mant ti vrisnin dot se kishin zënë vënt të fortë nja dy prej ta u erdhë rotull dhe u zunë krahët dhe se andejmi ju dhanë nga një plump dhe i lanë në vënt. Pastaj u afruan u muar armët, mushkat, çupën e mjerë dhe shkuan në fshat të tyre. Në fshatin Rog qe Rakipi me gjithë fëmijë. Rakipi kish një çupë 12

vjet. Një ditë i vanë ca andarë për të dëfryer me çapën e vogël. I mjeri Rakip vuri ulërimat. Andarët zunë tharë Rakipin edhe fëmijën etij!.....

Ika nga trupi që qe në Chepan dhe u hodha më një trup tjetër nënë kumandën e një oficeri Grek i quajtur Nikollopullo. Ky oficer qe një shumë burr'i mirë se nuku qe Grek që nga viset e Shqipërisë, nga Himara. Zura një miqësi të ngushtë me këtë oficer i cili më vuri përkujdestar i amjeve të atij trupi. Ky trup rintej në Përmet pas ca ditë kumandar'i përgjithëshme vendosi këtë trup ta hedhë në Toskësh. Pas urdhërit u ngritën nga Përmeti dhe u nisën për në Toskësh. Vamë në Toskësh ku gjeëm një shtëpi në funt të fshatit më një brek e cila për fat kish mbetur e pa djegur. Në këtë shtëpi qindruam që të rinim, ushtarët e këtij trupi u vendosën në bregu i Vinokoshit. Në këtë vijë qenë dhe 3 trupa të tjerë. Trup'i Kollovojt, trup'i Pjogolla- qit dhe trup'i Zervës të tre këta trupa qenë vendosur në qafë të vendreshit, në këto fshatëra ardhë të falëshin po thua 200 fëmije të cilët oval dhe g'mall u kish mbetur. Kishin dhe 600 krere bageti. Kumandarët e këtyre trupave ju zotuan këtyre fat-zinjve që do mos pësonin gjisendi. Ardhë të mjerët dhe bënë nga një Kosallë për të ngulur fëmijën e tyre.

Nuku shkuan shumë ditë pas faljes e këtyre fëmijëve. Andarët e këtyre trupave zunë ti besdhën fëmijën e falur u vinin në për Kasollet e tyre dhe donin ti g'nderonin. Gratë të mjera vinin për dita dhe qjasheshin, nga ky shkak ju luta, oficerit tim që të mbrojnë fëmijën e mjerë. U fjalosa me të dhe ju luta që ta mertej zyrtarisht nga Kumandar i përgjithëshmë mbrojtjen e fëmijëve, prandaj u ngrit dhe

vate në Përmet që ta mertej zyrtarisht. Bashkë me të vajta dhe unë. Në trupin tonë që një Grek Manjat i quajtur Arnaut. Ky bukurosh me rastjen e Ekjes tonë në Përmet, vate në shtëpi të Ametit nga Vinokeshi hyri brënda gjoja për të kërkuar armë, ku nuku gjeti gjisendi, gjeti vetëm më një stre në një kobure me çark të prishur me shkakun e kësaj kobure Greku e bëhi Ametin. Ameti kish një kallë të mirë të cilën ja mori, mori dhe Ametin dhe shkoj, vate dhe me ca shtëpira të tjera xuri dhe dy të tjerë për shkak se kishin armë, si i bëhi mirë këta të tre u a dha 3 andarëve dhe ju tha që ti ngirnin jashtë fshatit dhe ti vrisnin. Andarët i mmar dhe i shponë gjer në Ballabanas dhe atje ja dhanë nga një plumb dhe i lanë në vënt.

Oficeri tim me të vatur në Përmet vate në gjykatore dhe ja bëri të njohur qeveritarit Grek i cili që Z. Manduvallo, dhe ikërkoj që ti a jeptej me të shkruar mbrojtjen e fëmijëve i cili ja dha, si mori të shkruarën u nisëm për në Toskësh. Kur haritëm në ballabanas gjatmë të tre Myslymanët në mes të hudhës të vvarë. Kur vëmë në shtëpi pyetmë për ata të vvarët me këto fjalë vjen e hema e Ametit duke qarë dhe na lutet për të birë që ta lëshojmë se nuku e dintej e mjera që Ameti që shtrirë në mes të hudhës. Oficeri më thotë që ç'kërkon, dhe unë i thashë që është nënja e Ametit që e gjatmë të vvarë. Oficerit i ardhë shumë liksht dhe më thotë që thua të shkonjë se djalit për ca dit do ta lëshojmë, e mjera nënë shkoj. Më këto e sipër Arnauti mori kalin dhe krisi në Përmet dhe su këthye më në Toskësh. Ca andarë të trupit Zerës vanë në fshatin Vendresh dhe zunë 7 burra dhe një djallë, shkaku i këtyre që se gjoja kishin parë Shqipëtarët të rynën në Ven-

dreesh si i lidhë këta të 8 shpirt i suall në qaf'e Vend-
dreeshit dhe atje i therrë me radhë. Kur ardhí s'ra e
djalit, djali i pa trembur qindroj dhe tha doni or
barbarë duke therrur Shqipëtarët ti shuani po dhe
një Shqipëtar si kur të mbetet nuku do tu lejë të
qatë, rroftë Mbreti i Shqipërisë. Pa mbaruar këtë
fjalë dor'e katilit i rra me thikë në zverk dhe i mjari
djalë u shtrët për dhe me fjalë rroftë mbreti!.....

Shqipëtarët të cilët qenë përndarë dhe nuku
mbanin me kaf si mësuat këtë ngjarje u mbloodhë
të gjithë sa qenë në Vendresh dhe vendosmë që
të bënin një ofensivë për të fundit herë. Që dit e
Martë më ora 12. Shqipëtarët ju sullë qafës Vend-
reshit ku mprohej për 300 andaresh. Dyfeku zuri i
reptë nga të dy anët. Shqipëtarët u sullë verbasi mbi
ta sa i shtrenguan andarët të linin vendet dhe i
ndeqnë gjer në qaf e Kajcës. Dyfeku zuri më tërë
vijën andarët të gjithë u thyen dhe zunë atë natë
Këlsyrën. Kur mësoj Kumandar'i Përmetit ofensiv-
ën e Shqipëtarëve u ngrit nga Përmeti me ushtë-
rin'e tij dhe ardhí në Këlsyrë dhe atë mbrëma ven-
dosmë që të nesërmen tu bënin ofensivë Shqipëta-
rëve. Me të nesërmen shpunë të dy topat mbi Topo-
jan dhe dhanë urdhër që të bombardhojnë qafën e
Kajcës, të dy topat po bombardhojnë qafën e Kaj-
cës pa reshtur dyfeku u ndeë më tërë vijën. Shqipë-
tarët u shtrenguan të hiqen dhe andarët' po vinin të
zinin vendet që kishin më parë. Fëmija e falur kishin
marrë pylet të cilët u therrë e tërë fëmija prej anda-
rëve. Këtë radhë i dhanë funt andarët Toskërisë së
vanë gjer në ujët e zi dhe dogjë të gjithë fshatërat
që qenë rotull, zunë 180 fëmijë në lumë të Shkëra-
parit dhe i therrë. Gjuerna Greke me rastin e luftës
Evropiane që krisi dërgoj ushtërin e rregulshme në

Ipirë që të sillej qetësisë!... Me të ardhur ushtë-
ria e rregullhme nënë Kumandën të Z. Populla mblo-
dhë andarët u mori armët dhe i dërgoj në për shtë-
përa..... Shqipëtarë! u doqinë, u therrinë, u
ç'nderuam u shkretuam, nga ç'kak? nga mos bash-
kimi ynë. Fanatizma e festë na i sollë të gjitha këto
mjerime. Lutem pra Zotit që këto pësime të na bë-
nen mësimë dhe të gjithë tok si vëllezër me një mën-
dije me një shpirt të përpqëmi për lumtërimë e at-
dheut tonë. Poshtë fanatizma -e festë. Rrofshin li
berallët!....

Edhe mos shikoni Kisha Zhamia

Fa e Shqipëtarit është Shqipëtarënia (V. P.)

FUNT

